

Hodnoty antifašistického odboja by mali akceptovať všetci politici

Obce a mestá si postupne pripomínajú svoje oslobodenie

Spomienka na tragédiu v Chrasti je stále živá

VILIAM
LONGAUER

Cesta k zjazdu

Rok 2012 sa stáva významným rokom pre všetkých členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Ústredná rada SZPB schválila na máj konanie XV. zjazdu a k tomu vydala aj príslušnú Smernicu na vykonanie výročných členských schôdzí základných organizácií SZPB a oblastných konferencií SZPB.

Prvý krok – ten skutočne najdôležitejší – bol vykonaný v mesiacoch október až december v minulom roku, kedy boli uskutočnené výročné členské schôdze (VČS) základných organizácií SZPB. Do ich prípravy boli zapojení delegovaní členovia oblastných výborov SZPB, ktorí mali za úlohu poskytnúť členom výboru ZO všestrannú pomoc.

VČS SZPB prebehli na Slovensku takmer vo všetkých základných organizáciách a účasť jej členov bola mimoriadne vysoká – od 55 % až do 94 %. Žiaľ, boli aj také, ktoré mali predĺžený termín do polovice januára. Sú tu objektívne príčiny, ako vek a zdravotný stav starších členov, preto ich ľudsky tolerujeme. Oblastné výbory týmto základným organizáciám venujú zvýšenú pozornosť. To, čo nás všetkých teší, je, že naši členovia vecne diskutujú o poslaní a cieľoch SZPB, o odkaze SNP a jeho priamych účastníkov mladším generáciám. Z diskusií bolo často počuť, prečo je v učebniciach dejepisu málo písané o protifašistickom odboji počas druhej svetovej vojny, o národnom povstaní, o hrdosti a prihlásení sa k otcom, starým otcom, ich deťom a rodinám, ktoré priniesli najväčšie obeť – smrť, koncentračné tábory, vypálenie obcí... Prečo zanikli pomenovania námestí, ulíc, mostov po hrdinoch a udalostiach druhej svetovej vojny. To sú len zlomky z toho, čo našich členov trápi.

Pozitívne bolo, že sa v drvivej väčšine podarilo stabilizovať členskú základňu, do ktorej sú prijímaní vekovo mladší. Môžeme povedať, že základné organizácie SZPB udržiavajú verejnú a spoločenskú atmosféru v obciach a každoročne žijú s pripomínaním národnooslobodzovacieho boja a národného povstania slovenského ľudu proti fašizmu a jeho prísluhovačom. Je to nielen pieta, ale aj ponaučenie pre všetkých, ktorým je vlast', sloboda a demokracia drahá.

Výročné schôdze hodnotili aj vnútrozväzovú činnosť, ich obsah, aktivity pre členov, odber dvojtýždenníka Bojovník, Ročenky, známok a podobne. Nič nejde automaticky, s členmi i sympatizujúcimi je potrebné komunikovať a vytyčovať si nové plány, nové aktivity, nové spolupráce, hlavne s miestnymi zástupiteľstvom. Okrem vlastnej iniciatívy určite vstúdi inšpirácie, podnety, ale i úlohy z oblastných konferencií SZPB a predovšetkým XV. zjazdu SZPB.

Už teraz sa môžeme zo srdca poďakovať našim členom, funkcionárom základných organizácií a všetkým, čo SZPB pomáhajú, za úsilie, snahu, obetovanie a optimizmus do budúcnosti.

Pochodom vďaky si pripomenuli slobodu

V týchto dňoch si pripomíname už 67 rokov, čo z doliny Čierneho Hrona (Čierneho Balogu) sovietske vojenská mohutnou ofenzívou prinášali vytúženú slobodu aj do okresného mesta Brezno. Po ich stopách sa toho roku už na jubilejnom 25. ročníku turisticko-lyžiarskeho Pochodu vďaky – v sobotu 21. januára – vydala 62-členná skupina pozostávajúca z členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Klubu Slovenských turistov a ďalších, ktorí si našli čas a dali prednosť pohybu v zimnej prírode s bohatou snehovou nádielkou.

Pochod sa tradične začal pri mohutnom pamätníku SNP v Čiernom Balogu. Tohoročný však dostal prívlastok **Memoriál Jána Zemku** – na pamiatku zakladateľa tohto pochodu – priameho účastníka SNP, funkcionára SZPB, aktívneho športovca, ktorý nás navždy opustil 27. októbra 2011 vo veku 82 rokov. Ešte vlni sa na jeho 24. ročníku Ján Zemko aj zúčastnil. V pokročilom veku prešiel celú 12 km trasu od Čierneho Balogu cez hrebeň Koreňová do Brezna s prevýšením 400 metrov. Preto sme si vencom vďaky a minútotu ticha uctili pamiatku Jána Zemku, ale aj životy padlých 302 vojakov rumunskej a 52 vojakov Červenej armády, ktoré položili pri oslobodzovaní mesta Brezno. Následne sa prítomným prihovarili starosta obce Čierny Balog František Budovec, člen ÚR SZPB a tajomník Oblastného výboru SZPB na Horehroní Anton Pôbiš, prednostka Mestského úradu v Brezne Alena Kaánová a organizátor Milan Kováčik, predseda ZO SZPB v Brezne.

Na pochode vďaky si všetci pripomenuli vybojovanú slobodu.

Foto: M. Kováčik

Potom sa vedenia našej skupiny ujali starší turisti Július Kliment a Jozef Pančík. Vyviedli nás na náhornú plošinu Koreňová – 861 m n.m. I keď počasie nebolo najideálnejšie, výhľady na Poľanu, oba mohutné Vepry, Klenovský a Ľubietovský, a Nízke Tatry stáli za to. Kráľovské mesto Brezno – centrum Horehronia – sme mali ako na dlani a sme hrdí, že sme jeho obyvatelia a že si môžeme aj takýmto spôsobom užívať našu slobodu. Nesmieme však dopustiť, aby sa zabudlo na obeť, ktoré ju museli vykúpiť.

V cieľi podujatia sme pri hodnotení konštatovali, že najstarším účastníkom Pochodu bol už skoro 75-ročný Ivan Babocký. Z najďalej, až Bratislavy, prišiel Peter Černý, pracovník STU – Stavebná

fakulta, a najmladší bol Ivan Zemko, vnuk Jána Zemku. Tradícia rodiny Zemkovcov má pokračovateľov. Účastníci si pochvaľovali atmosféru a celý priebeh podujatia, čo je súčasne záväzok pre organizátorov a šanca, že prebudíme záujem a pritiahneme aj ďalších.

Organizátori pochodu ďakujú všetkým, ktorí rôznymi spôsobmi podporili tento jubilejný Pochod. Primátorovi mesta Brezno Jaroslavovi Demianovi za patronát nad podujatím, Mestskému športovému klubu za príspevok a Jánovi Berčíkovi z Biatlon Čierny Balog za pohotovú úpravu trate snežným skútom, pri sprejzadení závevov.

Milan KOVÁČIK

predseda ZO č. 2 SZPB v Brezne

Biela stopa SNP

V piatok 27. januára bol slávnostne otvorený 39. ročník Bielej stopy v Kremnici.

Hlavné preteky, za účasti zahraničných športovcov, boli v sobotu 29. januára so štar-

tom a cieľom na Skalke na vzdialenosť 45 km. Po jeho skončení bol beh na 25 km. Obidva preteky boli voľnou technikou. V nedeľu bol pretek na 25 km klasickou tech-

nikou. Po ňom boli preteky juniorov rozdelených na tri kategórie na 3, 6 a 9 km.

Pre nás členov Slovenského zväzu protifašistických (Pokračovanie na str. 2)

Priami účastníci vojny, ktorí tohto roku pretekali na Bielej stope.

Foto: jlb

Na zamyslenie:

Človek sa najviac unaví, keď prešlapuje na jednom mieste.

ARBUZOV

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

03

Biela stopa SNP

(Dokončenie zo str. 1)

bojovníkov bola pozornosť venovaná na nedeľu 29. januára, keď o 10,30 hodine bola odštartovaná Biela stopa SNP na vzdialenosť tri kilometre. Na tento pretek sa prihlásilo 24 pretekárov, z toho bolo deväť priamych účastníkov boja proti fašizmu, dve ženy a trinásť členov SZPB. Všetkých 24 pretekárov dostalo od organizátorov upomienkové dary a prví traja vecnú cenu a diplom. Člen organizačného výboru a predseda Oblastného výboru SZPB v Žiari nad Hronom odovzdal z poverenia organizačného výboru, okrem cien, pre všetkých účastníkov pamätné medaily 39. ročníka Bielej stopy a Čestné uznanie SZPB.

Víťazom sa stal Ján Holiga z Martina. Druhé miesto obsadil Mikuláš Janovčík a tretie miesto Vladimír Gallo. Obidvaja z Liptovského Mikuláša.

Úctu si zaslúžili aj tí, ktorí neobsadili prvé miesta, ale ich vek si

zaslúži pozornosť a potlesk. Chcel by som menovite vyzdvihnúť pánov Sabaku, Páleníka, Strmeňa, Rázusa, Dzurika, Samčíka, Motyčíka, Chrapčiaka – a najväčší potlesk zožal vyše 91-ročný Ľudovít Krčula. Treba konštatovať, že všetci, ktorí sa postavili na štart, aj úspešne prišli do cieľa.

Pretekári, ktorí sa zúčastnili Bielej stopy SNP, boli z Oblastných výborov SZPB z Liptovského Mikuláša, Banskej Bystrice, Martina, Žiliny a Žiaru nad Hronom.

Zároveň si Oblastný výbor SZPB dovoľuje pozvať pretekárov na jubilejný 40. ročník Bielej stopy SNP, ktorý sa uskutoční v dňoch 1.– 3. februára 2013. Prihlášky je potrebné poslať na Oblastný výbor SZPB v Žiari nad Hronom do 18. januára 2013, ktorý zabezpečí registráciu pretekárov v Centrálnom organizačnom výbore Bielej stopy v Kremnici.

Jaroslav BULKO
predseda OblV SZPB v Žiari nad Hronom

Odvzdávanie cien priamym účastníkom.

Foto: Jb

Oslavy 67. výročia oslobodenia mesta Poltár

Pred 67 rokmi po dobytí Lučenca sa boj uberal na Poltár a Kokavu nad Rimavicou, teda ďalej na sever po údolí Ipľa, a od Kokavy nad Rimavicou smerom na Hriňovú. Trinásteho januára bola po silnej delostreleckej príprave prelomená fašistická obrana a vojská 35. a 104. streleckého zboru generála S.G. Gorjačeva oslobodili Poltár a susedné dediny. Prvé sovietske jednotky ešte v ten istý deň prenikli až k Málincu.

Túto historickú udalosť si pripomenuli 13. januára účastníci osláv 67. výročia oslobodenia mesta Poltár. Osláv sa zúčastnili zástupcovia politických strán, spoločenských strán, zástupcovia mesta, občania a mládež. K pamätníku padlým, ktorý je osadený pred budovou Kultúrneho domu v Poltári, boli položené vence vďaky.

Po štátnej hymne a básni sa prihovoril k účastníkom osláv zástupca primátora Pavel Oľšiak. Povedal,

že tu, na tomto mieste, každý rok vzdávame hold, česť a uznanie tým, ktorí v záujme slobody a ľudskej dôstojnosti neváhali obetovať aj to najvzácnejšie, čo človek má – svoje životy.

Predseda MsV SZPB Ladislav Kamenský vo svojom prejave pripomenul historické udalosti spred 67 rokov. Konštatoval, že v tom čase nepriateľský odpor na prístupoch k Poltáru neustále vzrastal. O každú dedinu a usadlosť sa zväzdzali urputné boje.

Zdôraznil, že vence, ktoré boli položené k pamätníku padlým, sú prejavom našej vďaky a úcty k padlým hrdinom za to, že z ich krvi a obetí sa zrodila naša sloboda a náš dnešok. Chráňme si preto slobodu, za ktorú oni bojovali a umierali.

Zároveň dodal, že rozhodujúci podiel na oslobodení nášho mesta patrí sovietskym vojakom, jeho hrdinskej Červenej armáde. Patrí im za to naša hlboká úcta a vďaka.

Oslavy mali vysokú spoločenskú úroveň a zúčastnilo sa ich dosť občanov nášho mesta vrátane mladých, najmä žiakov základných škôl.

L. KAMENSKÝ

Oslavy oslobodenia Poltára.

Foto: lk

Ako prví vstúpili do mesta Rumuni

Mesto Dobšiná a základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) zorganizovali 27. januára spomienkovú slávnosť na počesť 67. výročia oslobodenia mesta.

Pred budovou miestnej radnice zaznel príhovor primátora mesta Karola Horníka (Smer-SD). Skupinka asi päťdesiatich ľudí stojacich na miestnom Námestí baníkov si vypočula aj príhovor kronikára mesta a predsedu miestnej organizácie SZPB Františka Novotného.

Ako uviedol, do vyprázdneného mesta, v ktorom panovalo nočné ticho, ako prví vstúpili rumunské jednotky, bojujúce vo zväzku 2. ukrajinského frontu, pred 67. rokmi 27. januára 1945. Sprvoti tomu ukrytí obyvatelia v meste a blízkej Lányihute ani nechceli uveriť, lebo očakávali sovietske jednotky.

Pamätná tabuľa na radnici, ktorá bola osadená ešte pred

rokom 1989, vzdáva hold iba vojskám sovietskej armády, na čo reagoval aj primátor mesta. „Musíme aj týmto historickým faktom urobiť zadosť a v blízkej budúcnosti musíme opraviť alebo dať vyrobiť novú pamätnú tabuľu, ktorá nám bude pripomínať tento deň v správnom znení.“

František Novotný, ako priamy svedok konca vojnového obdobia, zaspomínal: „V jarných mesiacoch sme nachádzali na rôznych miestach výbušniny, granáty i míny, s ktorými sme sa ako chlapci začali hrať. Dodnes si spomínam na vtedajší špitál na vyšnom konci, ale aj na to, keď sme si postavili z pušných prachov cestičky a hrali sme sa s nimi. V jeseni začala škola a my sme sa ako prví žiaci prihlásili do školy, ktorá vôbec nebola v tom čase prispôbena na vyučovanie. No potom bol už život v meste pokojný a začal sa rozvíjať tak, ako ho dnes vidíme.“

Juraj KARIKA

Pietna spomienka a rekonštrukcia bojov v Bardejove

V januárových dňoch 2012 sa uskutočnili oslavy už 67. výročia oslobodenia mesta a okresu Bardejov. V prvej časti vo štvrtok 19. januára sa uskutočnili oslavy oslobodenia mesta a okresu pri Pamätníku vďaky a priateľstva na Námestí SNP, kde za širokej účasti vence položili priami účastníci odboja spolu s funkcionármi a členmi oblastnej organizácie a Zväzu vojakov, predstavitelia mesta Bardejova, Obvodného úradu a miestnej štátnej správy, zástupca II. mechanizovanej brigády Prešov, zahraniční hostia z poľského mes-

ta Gorlice a českého mesta Teplice, Ozbrojené a záchranné zložky v Bardejove, Únia žien a JD – OO Bardejov, politické strany – Smer-SD a ĽS HZDS. Špalier detí zo základných škôl v Bardejove symbolický dotváral počas osláv generálny odkaz tých ktorí bojovali proti fašistickej okupácii v II. svetovej vojne a priniesli nám slobodu.

Slávnostný príhovor predniesol primátor mesta Boris Hanuščík, ktorý povedal o pravdivosti definície, že hrdosť národa siaha tak ďaleko, ako ďaleko siaha jeho pamäť. Je preto symbolické, že práve 19.

januára sme sa zišli na tomto pietnom mieste, aby sme si pripomenuli 67. výročie oslobodenia nášho Bardejova jednotkami Sovietskej armády a jednotkami I. československého armádneho zboru od fašizmu a nacizmu, ako synonymu krutosti a krvavého besnenia, od ideológie, ktorá vyvolala vznik najväčšieho vojnového požiaru, priniesla smrť, násilie a utrpenie miliónom ľudí, vojakov a často i bezbranných civilistov.

Za aktívny podiel pri rozvoji družobných vzťahov OV ČSBS Teplice s Okresným výborom SZPB v Bar-

dejove odovzdal Ján Šnyr Pamätnú medailu M. R. Štefánika III. stupňa Václavovi Vadlejchovi, predsedovi ZO ČSBS v Biline a členovi predsedníctva OV ČSBS v Tepliciach.

Za dlhoročnú bratskú spoluprácu medzi OblV SZPB v Bardejove a Okresným výborom ČSBS v Tepliciach odovzdal Václav Vadlejch Pamätnú medailu ČSBS Za vlasť a za slobodu Milanovi Gibelovi, tajomníkovi OblV SZPB v Bardejove.

Minútu ticha za obeť II. svetovej vojny a štátnou hymnou SR sa skončila prvá časť spomienkových

osláv oslobodenia mesta a okresu.

Druhá časť osláv bola spojená s udeľovaním Ceny primátora mesta organizáciám a jednotlivcom, ktoré sa uskutočnilo v koncertnej sále ZUŠ Michala Vileca v Bardejove, kde odznel aj koncert vďaky. V tretej časti osláv, v sobotu 21. januára, za účasti Branislava Ondruša, poslanca NR SR, na Radničnom námestí mali možnosť občania vidieť rekonštrukciu bojov o oslobodenie mesta, vyfotografovať sa s vojakmi, dobovými zbraňami i bojovou technikou.

Milan GIBEL

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Hodnoty antifašistického odboja by mali akceptovať všetci politici

Hodnoty protifašistického boja by mali byť akceptované naprieč politickým spektrom a len okrajové politické prúdy, bez reálneho vplyvu na chod spoločnosti, môžu pôsobiť proti týmto hodnotám. „Musíme presvedčiť súčasnú politickú elitu, že tieto hodnoty sú hodnotovým základom modernej Európy a celého európskeho spoločenstva.“ V rozhovore pre dvojtyždenník antifašistov Bojovník to konštatoval tajomník Ústrednej rady Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Roman Hradecký.

Roman Hradecký

■ **SZPB zažil extrémne ťažký rok. Dal by sa k niečomu prirovnať?**

– Neviem povedať, či extrémne ťažký, ale určite veľmi zložitý. Nechcem ho prirovnávať k iným rokom, pretože ja som vo funkcii tretí rok a nemám právo hodnotiť situáciu našich predchodcov. Rok 2011 bol charakteristický zníženým rozpočtom, čo sa, prirodzene, muselo prejaviť – pri zachovaní vyrovnaného hospodárenia a netvorenia dlhov – poklesom prostriedkov na mzdy a aj nevyhnutnosťou znížiť počet pracovníkov v Kancelárii Ústrednej rady SZPB na súčasný počet len šesť pracovníkov a dvoch pracovníkov v redakcii Bojovník. Samozrejme, toto sa muselo dotknúť aj našich tajomníkov oblastných výborov, ktorým sa tiež upravili podmienky pre ich fungovanie. Na druhej strane rozpočet znížený o celú tretinu sa neprejavil v utlmení činnosti, ale naopak s radosťou môžeme konštatovať, že sa nám podarilo pokračovať v aktivizácii činnosti celého zväzu. Tu je ten správny priestor, keď sa musíme poďakovať všetkým členom a funkcionárom nášho zväzu, ktorí svojou aktivitou a úsilím k tomu

prispeli. Bez vás by Slovenský zväz protifašistických bojovníkov nedokázal obhajovať svoje miesto v spoločnosti.

■ **Ako hodnotíte uplynulé obdobie od posledného zjazdu z hľadiska činnosti zväzu?**

– Čas od zjazdu sme využili predovšetkým na konsolidáciu činnosti i ekonomickej základne nášho zväzu. Podarilo sa nám predovšetkým finančne stabilizovať náš zväz, nevytvárať svojou činnosťou ďalšie dlhy, ale pri dobrom hospodárení aj zabezpečovať a rozvíjať činnosť zväzu. V uplynulom roku sa nám dokonca podarilo po mnohých rokoch konečne začať s rekonštrukciou budovy Ústrednej rady na Štúrovej ulici v Bratislave. Dokázali sme zvýšiť spoločenské akceptovanie zväzu a jeho poslanie, nadviazali sme spoluprácu s viacerými partnerskými organizáciami doma i v zahraničí. Darí sa nám opätovne celospoločensky pripomínať výročia SNP a oslobodenia našej vlasti. V spolupráci s poslancami Národnej rady SR za stranu Smer-SD sme pripravili aj návrh zákona o odškodnení sirôt. Tento zákon sa žiaľ, ako poslanecký návrh, pre

politickú situáciu v parlamente neprerokoval.

■ **Ako podľa vás prispieva k činnosti SZPB náš dvojtyždenník Bojovník?**

– Aj tu, pri rešpektovaní práce a úspechov predchádzajúcej redakcie, sa ukázalo, že zmena je niekedy prospešná. Prijatím novej mladej šéfredaktorky, zmenou technológie prípravy do tlače, sa nám podarilo zmeniť charakter nášho Bojovníka na skutočne dynamický, aktuálny a zaujímavý dvojtyždenník. Museli sme sa prispôbiť aj technologickým nárokom súčasnosti a preto vychádzame už druhým rokom v plnofarebnej verzii. To nám umožňuje nielen poskytnúť celé spektrum fotografií a článkov zo života nášho zväzu a jeho základných organizácií, ale aj vydávať metodické, vzdelávacie dvojstránky k významným výročiam a udalostiam. Stručne povedané, tak, ako sa pohol dopredu vo svojej činnosti zväz, tak sa zmenil k lepšiemu aj Bojovník, ale platí to aj naopak: Zmena Bojovníka pomohla zlepšeniu zväzu.

■ **Blíži sa Zjazd SZPB. Aké sú najdôležitejšie úlohy zväzu pred zjazdom, ale najmä po ňom?**

– Zjazd nie je cieľom, ale prostriedkom. Preto nemá byť vrcholom našej činnosti, ale jej hýbateľom, katalyzátorom. Základnou úlohou zjazdu i našej činnosti po ňom bude presvedčiť spoločnosť o potrebe zakotviť hodnotový rámec antifašistického boja, boja za mier a demokraciu, aj do hodnotového rámca našej republiky. To sa musí prejaviť nielen v systéme hodnôt, ale najmä v praktickej rovine, vo výkone štátnej správy. Nejde nám o slovnú deklaráciu, ide nám o praktické

činy a postoje. Uctievanie a rozvoj týchto tradícií musí byť záležitosťou celej spoločnosti, nielen nášho zväzu a jeho členov.

■ **Členmi SZPB sú viacerí vplyvní politici, ktorých teraz čaká vysvedčenie od voličov v podobe parlamentných volieb. Bude ich zväz nejakým podporovať, alebo ostane úplne apolitický?**

– Odpoveď už vyplýva z odpovede na predchádzajúcu otázku. Hodnoty protifašistického boja by mali byť akceptované naprieč politickým spektrom a len okrajové politické prúdy bez reálneho vplyvu na chod spoločnosti môžu pôsobiť proti týmto hodnotám. Musíme presvedčiť súčasnú politickú elitu, že tieto hodnoty sú hodnotovým základom modernej Európy a celého európskeho spoločenstva. Je na členoch nášho zväzu, aby dobre zhodnotili, kto zo súčasných politikov len slovom deklaruje podporu našim hodnotám, a kto sa skutočne snaží o ich presadenie a podporu v spoločnosti. Aj na základe tohto uváženia by

mali dať svoj hlas v nasledujúcich voľbách tej politickej strane, ktorá splňa tieto požiadavky.

■ **Čo očakáva SZPB od volieb, respektíve od vlády, ktorá z týchto volieb vzíde?**

– Očakávame, že aj vďaka našej podpore bude po týchto voľbách na Slovensku vláda, ktorá pomôže zastabilizovať postavenie zväzu v spoločnosti ako hodnotovej verejnospoločenskej organizácie. To by sa malo prejaviť v rovine viacerých konkrétnych krokov, napríklad vo forme prijatia zákona „Lex SNP“, ktorým by sa potvrdilo prepojenie hodnotového rámca SNP a súčasnej Slovenskej republiky. Alebo vo vyriešení spôsobu financovania činnosti zväzu, aby Slovenský zväz protifašistických bojovníkov mal zabezpečené existenčné podmienky pre svoje fungovanie. A nakoniec aj vo forme osobnej účasti a podpory na výročiach a oslavách spojených so Slovenským národným povstaním a oslobodením našej vlasti.

Lucia ILLANITZOVA

Tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký (prvý sprava) na rokovaní Predsedníctva. Foto: Bojovník

19. JANUÁR

Tajné operačné stredisko nacistického vodcu v lesoch severovýchodného Poľska neďaleko hraníc so súčasnou ruskou enklávou Kaliningrad sa stane turistickou atrakciou. Poliaci teraz čakajú na investora, ktorý by do projektu šiel a zlepšil prístup k miestu známemu ako Vlčí brloh. Pevnosť, ktorú preslávil pokus o atentát na Adolfa Hitlera, vykonaný plukovníkom Clausom von Stauffenberg v roku 1944, vystavali na prelome rokov 1940 a 1941 s cieľom ochrániť najvyšších predstaviteľov režimu pred bombardovaním počas invázie do Sovietskeho zväzu. Pozostávala z desiatok budov, vlastnej železničnej stanice, letiska a elektrárne.

23. JANUÁR

Už aj horná komora francúzskeho parlamentu schválila zákon, podľa ktorého bude trestným či-

nom popierať genocídu Arménov Osmanskou ríšou počas 1. svetovej vojny. Za popieranie genocídy sa bude vo Francúzskom môcť udeliť trest ročného väzenia a pokutu 45-tisíc eur. Turecko trvá na tom, že státisíce Arménov zahynuli v chaose, ktorý v rokoch 1915 až 1917 sprevádzal 1. svetovú vojnu, a popiera ich zámerné vyhladzovanie.

24. JANUÁR

O pobúrenie v Argentíne sa postaral komiks, ktorý vyšiel v hudobnej mládežníckej prílohe novín Página 12. Znázorňuje diskdžokeja, ktorý v koncentračnom tábore púšťa hudbu a nabáda väzňov k tancu. Podľa, zabavte sa, veď život je krátky, hovorí na jednej z kresieb ústredná postava, ktorej ďakuje Hitler. Argentínska židovská organizácia Daia reagovala vyhlásením, v ktorom to označila za zneváženie obetí holokaustu.

Komiks zverejnili v deň 70. výročia konferencie vo Wannsee, na ktorej sa rozhodlo o tzv. konečnom riešení židovskej otázky.

27. JANUÁR

Výročie oslobodenia koncentračného tábora pri poľskom

stalo sa VO SVETE
19. 1. – 30. 1. 2012

meste Osvienčim v roku 1945 si v Nemecku pripomínajú ako Deň pamiatky obetí totalitného nacistického režimu, v Izraeli, Veľkej Británii a Taliansku ako Deň oslobodenia Osvienčimu. Valné zhromaždenie OSN 1. novembra 2005 vyhlásilo 27. január za Medzinárodný deň pamiatky obetí holokaustu. Ten tohtoročný venovalo deťom obetiam. Počas 2.

svetovej vojny násilne zomrelo 1,5 milióna židovských chlapcov a dievčat a spolu s nimi desaťtisíce ďalších detí, vrátane telesne či duševne postihnutých a Rómov.

Jens Stoltenberg sa ako prvý nórsky premiér ospravedlnil za účasť krajanov na prenasledovaní Židov. „Domnievam sa, že je dnes na mieste, aby sme vyjadrili naše hlboké poľutovanie nad tým, že sa to mohlo stať na nórskom území,“ povedal na pietnom podujatí v Osle. Od konca roka 1942 z Nórska deportovali okolo 2000 tamojších Židov, väčšina zahynula v Osvienčime. Nemeckým okupantom pri tom pomáhali miestni policajti a ďalší občania tejto severskej krajiny.

Takmer 10-tisíc demonštrantov protestovalo v centre Viedne proti usporiadaniu plesu pravicových Slobodných práve v Deň pamiatky

obetí holokaustu. Polícia zadržala po viacerých incidentoch, vrátane blokády prístupových komunikácií, hádzania zápalných fľašiek a používania bengálskych ohňov, dve desiatky demonštrantov. Traja účastníci plesu a traja príslušníci bezpečnostných zložiek utrpeli zranenia.

30. JANUÁR

Nemecká vláda oznámila, že začala vyplácať odškodné obetiam útokov neonacistickej bunky, ktorú odhalili vlani v novembri. Ministerstvo spravodlivosti dostalo množstvo žiadostí o kompenzácie za niekoľko rokov trvajúce ataky krajne pravicových extrémistov. Výška odškodného by sa mala pohybovať v rozmedzí 5- až 10-tisíc eur. Polícia vlani objavila aj video, na ktorom sa neonacisti priznávajú k 8 vraždám majiteľov obchodov tureckého a gréckeho pôvodu v rokoch 2000 až 2007. (ao)

Na pobeđu... ...Na Stalina

Je všeobecne známe, že J.V. Stalin nemal so svojim maršalom G.K. Žukovom takmer žiadne srdečné vzťahy. Rešpektoval však jeho vojenské schopnosti, tvrdosť a autoritu, akú mal v armáde. Nasadzoval ho preto na tie najdôležitejšie bojové akcie, ako boli napr. Leningrad, Stalingrad alebo dobýjanie Berlína. Dokonca mu dal aj príležitosť zaskvieť sa na bielom koni, pri vojenskej prehliadke na počesť víťazstva 24. júna 1945. Celý svet vtedy obleteli filmové zábery z tejto prehliadky, na ktorej zožal maršal so svojou kobylou väčšiu slávu ako Generalissimus na tribúne. Odytedy sa západní experti čoraz častejšie vyjadrovali, že tento zdravý, energiou kypiaci seabedomý vojak, ktorý nemal

ešte ani päťdesiat rokov, by mohol byť Stalinov nástupca. Vyrastal z neho silný konkurent a preto bolo potrebné nájsť spôsob, aby jeho sláva a obľúbenosť v armáde i v národoch Sovietskeho zväzu nebola väčšia ako Stalinova. Žukov však nebol iba obyčajný vojak, ktorý by mohol len tak zmiznúť v niektorom z lágrov. Bola to legenda a kompromitovať ho bolo možné iba skutočne presvedčivými dôkazmi. Zaujímavé však bolo Stalinovo priznanie v jednom rozhovore so Žukovom, keď z neho vyšlo:

– Vieš Georgij, priznal sa mu. – Ja keď sa pozriem do zrkadla, vidím pred sebou Josifa. Pozerám na neho, viem kto to je, no neverím mu. Ako potom môžem veriť ľuďom okolo seba?

– Stalin však odmietal informácie podobného druhu ako napr., že Žukov má milenkú a čaká s ňou dieťa. Zásobovali ho nimi hlavne takí pochlebovači ako boli Abakumov, Berija a pod...

– A ktorý vojvodca nemá milenkú – zlostil sa na Abakumova. Ty sa staraj o svoju baletku, aby ti nenasadzovala parohy, pridala mu na nálade. Pozri sa na Buďonného. Má už dvesto rokov, je starší ako divadlo, a bez frajerky nevydrží ani jeden deň... Je to kohútisko, ten Buďonnyj, vyjadril sa uznalivo o svojom ďalšom maršalovi.

O maršalovi Žukovovi sa toho popísalo a povedalo už veľa. Má svojich prívržencov i oponentov. Zazlieva sa mu najčastejšie jeho hazard s ľudskými životmi a spochybňujú sa aj jeho veliteľské schopnosti. Ak by nemal obrovskú číselnú prevahu, nikdy by neporazil Nemcov, začína sa čoraz častejšie tvrdiť. Akoby spojenci z tých čias nemali troj- i viacnásobnú prevahu, než začali víťaziť nad Romellom v Afrike alebo vy-

loďovať sa vo Francúzsku a Taliansku. Režisér Alexej Muradov vo svojom dvanásťdielnom seriáli, ktorý v súčasnosti beží na televíznych obrazovkách v RF, ponecháva na diváka, aby sám posúdil, aký postoj zaujme k tejto už historickej postave. Pripomína a približuje nám však aj najdôležitejších politikov, ministrov a generálov z tých čias, ktorí sa

Dávno sa už nenatáčajú filmy, v ktorých sa priťukávalo vodkou na „pobeđu a na Stalina“.

hrbili a ponížovali pred starým mocnárom. Alexander Balujev, Jelena Jakovleva, Boris Ščerbakov... presvedčivo zvládli svoje úlohy, keď túto hrdinovia napriek tomu, že sa denne triasli o svoje životy a pozície, rúkali do seba poháre vodky... Na pobeđu a na Stalina. Som presvedčený o tom, že podobný seriál by zaujal aj nášho diváka. Žiaľ Bohu, nič podobného sa na obrazovky našich televízorov nedostane, pretože v našich televíziách rozhodujú o nákupoch filmov ľudia, ktorí filmovú tvorbu na východ od nás

neuznávajú. Kto potom by nakupoval v Amerike ten brak, ktorý ani Američania nepozierajú? Neďivme sa teda, že majú o nás predstavy ako o krajine, v ktorej sa žije v oplechovaných búdach a ešte stále sa jazdí na Trabantoch. Náš vkus pri výbere filmov a seriálov ich v tom iba utvrdzuje. Ak si chcete aspoň na chvíľku niektorý večer oddýchnuť od týchto brakov a vražednej reklamy, ťuknite si do Googlu „Žukov 2012, smotret' online“ a preneste sa do histórie...

Dávno sa už nenatáčajú filmy, v ktorých sa priťukávalo vodkou na „pobeđu a na Stalina“. Na rozdiel od filmových tvorcov v Rusku však dokážeme ponúknuť nášmu divákovi iba veľmi málo zo svojej histórie... ak áno, tak hlavne to, čo bolo natočené ešte za čias pred rokom 1989. Písať tu o užitočnosti a kvalite tých dnešných seriálov by bola strata času.

Rudolf SLEZÁK

Nestačí, že na vojenčine som slúžil u tankistov, ešte aj teraz musím jazdiť po cestách pripomínajúcich tankodrom.

Poslanie krásavice

Za všetkými udalosťami sa ukrývajú osobné drámy, príbehy, či už pravdivé alebo vymyslené. Dráma jednotlivcov býva väčšinou ukrytá už len za fakty, dátumy, záznamy.

S odstupom času dopadol aj lúč svetla na všeličo, čo sa vtedy odohrávalo alebo stalo v boji proti fašizmu. Archívy pomaly odkrývajú tajomstvá i príbehy. Tí bojovníci, čo sú ešte živí medzi nami, dokresľujú chýbajúce črty jednotlivých postáv i drámy, v ktorej účinkovali. Za toľký čas však vybledli aj spomienky, vytratili sa rôzne podrobnosti, ktoré patrili medzi najsilnejšie zážitky bojovníkov. Ale na to všetko sa predsa nedá len tak ľahko zabudnúť. Tento skutočný príbeh dokazuje, čoho bol schopný fašizmus.

Nemeckí dôstojníci označení ako príslušníci gestapa používali okrem popráv zastrelenie práve jed na popravu tých, ktorí sa na dostrel zbraní nedostali. Medzi týchto nedostihnutelných patrila veliteľ oddielu VPRED pplk. Michail Petrovič Osipov – Morskoy. Jeho Oddiel pôsobil v okolí Banskej Bystrice – Nízke Tatry.

Celý príbeh okolo úsilia zlikvidovať Morského práve jedom (cyankáli) opísal ukrajinský novinár a spisovateľ Andrej Tkačenko. Nazval ho podľa skutočnej udalosti ako Poslanie

krásavice. Podstata okolo likvidácie veliteľa partizánskeho oddielu bolo zneužitie mladej Ukrajinky, ktorú gestapo násilne vyviezlo z Ukrajiny do Banskej Bystrice. Ako rukojemníka držali jej muža, poručíka sovietskej armády Nyčyporenka. Poslanie s jedným cieľom – likvidácia podplukovníka Morského – mala Shakespearovskú podstatu. Smrť za život. Ak by mladá žena splnila úlohu vražedkyne, vykúpila by slobodu pre svojho uväzneného manžela. Anne vyslanej gestapom sa skutočne podarilo dostať až k osobe ich záujmu. Jej povahové vlastnosti a udalosti celý príbeh ukončili rozprávkovým šťastným koncom. Zverila sa so svojou neľahkou situáciou samotnému podplukovníkovi Morskému úprimným priznaním, čo mala urobiť, aby zachránila svojmu manželovi život. Morskej nariadil zverejniť udalosť ako vykonanú a údajnú vražedkyňu označiť ako neznámu ženu, ktorá splnila úlohu gestapa a otravu vykonala. Anna sa dostala na slobodu aj so svojím manželom. Či sa skutočne obaja dožili oslobodenia a konca vojny, nikto z účastníkov nevie. Jedným z nich bol aj v tomto partizánskom oddiele aj náš člen ZO SZPB Ján Rýs.

pplk. v. v. Štefan BARTOŠ

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Krvavé polia Petržalky

Oslovili ma ľudia dávno mŕtvi. Aj mne sa to zdalo ako zo sci-fi seriálu. Kedysi ma otec ako aktívny účastník odboja a člen SZPB požiadal, aby som v tomto kréde pokračoval. Hľadal som v knižniciach a zistil som, že niektoré udalosti boli zveličované, iné bagatelizované alebo neuvedené vôbec. Ako petržalský poslanec som sa zúčastňoval na pietnom akte

za zomrelých v koncentračnom tábore v Petržalke. Šokovalo ma, že zdecimovaných ľudí už ani nestrieľali, len ich prihlúšených nahádzali do hrobov a za živa ich zakopali. Dvadsať rokov som býval v Petržalke a nebyť funkcie poslanca a spomínaných pietnych aktov, by som o ničom nevedel. Vďaka miestnemu zastupiteľstvu a tiež mestu sa na tieto udalosti úplne

nezabudlo. Historická pravda totiž hovorí, že veci nedoriešené sa často vracia.

Vrátim sa k sci-fi. Predstavte si, že stojíte nad hrobom vlastného dieťaťa zažíva pochovaného s vedomím, že ste mohli pomôcť, ale nepomohli. To, že sa vám zdá, že také niečo sa dnes nemôže stať, si myslíte aj ľudia, ktorým deti vraždili pred ich očami. Pozrite si múzeum.

Pri hľadaní odpovedí som múzeum navštívil. Myslím tým Vojenské múzeum v bunker BS – 8 Hřbitov v Petržalke. Nikdy predtým som o ňom nepočul. Videli som múzeá podobného charakteru v Česku i v Poľsku a, samozrejme, v Slovensku. Vo všetkých bolo heslo nedotýkať sa exponátov. V petržalskom to bolo naopak. Chyť si to a zaži. Krv tu v predzemí mesta tiekla často od tureckých vojen, cez napoleonské až po fašistické. Preto tu bolo vybudované

petržalské obranné zoskupenie bunkrov, ktoré je svojou komplexnosťou ojedinelé. Prekvapilo ma, koľko mladých sa do asanačných prác zapojilo.

Myšlienka o tých zomierajúcich na krvavých poliach Petržalky ma neopúšťa. Niektoré verdikty súdov, napr. o Aloisovi Bunnerovi zo Serede, odsúdenému na trest smrti v Paríži, ktorému sa v Sýrii veľmi dobre darilo, alebo o Kosmelovi, z Petržalky sú zahmlené. Hľadáť odpovede.

Ján FORGÁCS

Opäť vám prinášame rubriku s radami a odpoveďami na vaše otázky týkajúce sa najmä oblasti sociálnych vecí či zdravotníctva, ale radi vám poradíme aj v ďalších oblastiach.

Na vaše otázky odpovedá
Braňo Ondruš, podpredseda Výboru NR SR pre sociálne veci

■ **Mám 65 rokov a pred 10 rokmi som ovdovel. Manželka bola staršia, takže v čase smrti bola už tiež na dôchodku. Ešte pred dosiahnutím veku pre odchod do dôchodku som sa stal invalidným dôchodcom. Máme aj deti, ale všetky tri sú už dospelé. Chcel by som vedieť, či teraz mám nárok aj na vdovecký dôchodok po zomrelej manželke. A prípadne či oň mám požiadať.**

Kamil Horný, Trenčín

O priznanie vdoveckého dôchodku môžete požiadať v každom prípade, aj keby ste si neboli istý, či naň nárok máte. To najhoršie, čo sa vám môže stať je, že vašu žiadosť Sociálna poisťovňa posúdi, ale v rozhodnutí ju zamietne, pričom vám v zdôvodnení presne uvedie, aké podmienky ste pre priznanie tohto dôchodku nespĺnili.

Bohužiaľ, pre úplne presnú odpoveď by som potreboval ešte nejaké informácie, ale na základe toho, čo ste napísali sa domnívam, že nárok na vdovecký dôchodok máte. Pôvodne sa tento nárok posudzoval podľa podmienok, ktoré stanovoval § č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, ktorý bol však zmenený od 1. 1. 2004. Dovtedy platilo, že vdovec mal nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ak sa staral aspoň o jedno nezaopatrené dieťa. Keďže vašej informácii, že deti máte už dospelé, rozumiem tak, že už ani len neštudujú, podľa tohto zákona by ste nárok na vdovecký dôchodok dnes nemali.

Dnes platné podmienky, ktoré sa týkajú vás, pre priznanie tohto dôchodku platia od 1. augusta 2006. Dôležitá informácia však je, odkedy ste sa stali invalidným dôchodcom. Ak ste ním boli v čase úmrtia vašej manželky, resp. najneskôr do troch rokov od jej úmrtia a táto invalidita pretrváva naďalej, pričom musí byť priznaná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, máte nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ak:

- a) ku dňu smrti bola poberateľkou (pomerného) starobného dôchodku, (čiastočného) invalidného alebo dôchodku za výsluhu rokov,
- b) ku dňu smrti splnila podmienky nároku na (pomerný) starobný dôchodok alebo získala dobu zamestnania na nárok na invalidný dôchodok alebo dôchodok za výsluhu rokov,
- c) zomrela v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Ak vám teda bola priznaná úplná invalidita do troch rokov od smrti manželky a manželka splnila aspoň jednu z vyššie uvedených podmienok, máte nárok na priznanie vdoveckého dôchodku.

Slováci sú menej zhovievaví voči starším

Slováci sú menej zhovievaví voči starším ľuďom ako priemerní Európania. Až 48 percent ľudí si myslí, že ľudia nad 55 rokov sú na Slovensku vnímaní skôr negatívne, kým opačný názor zastáva len 38 percent. V meradle celej EÚ je pritom priemer opačný. Pozitívne

ako občania iných krajín. V priemere si väčšina občanov Slovenska myslí, že človek prestáva byť mladým po dosiahnutí 39 rokov a starým sa stáva v 58. roku svojho života.

Slováci sa oproti iným Európanom tiež viac tešia na odchod do

Prieskum Európskej komisie tiež odhalil, že až 83 percent Slovákov skôr nesúhlasí alebo rozhodne nesúhlasí s tým, aby sa do roku 2030 zvyšoval vek odchodu do dôchodku. V EÚ by pritom takúto zmenu podporila približne tretina opýtaných.

Starších ľudí vníma pozitívne až 61 percent obyvateľov Európskej únie.

Ilustr. foto: Bojovník

vníma starších ľudí až 61 percent proti 28 percentám s opačným názorom. Vyplýva to z prieskumu Eurobarometer, ktorý sa realizoval v poslednom štvrtroku 2011 na vzorke 26 723 respondentov, z ktorých tisícky tvorili Slováci.

Z prieskumu tiež vyplynulo, že Slováci sú zvyknutí ľuďom skôr pripisovať dosiahnutie dospelosti

dôchodku. Pokračovať v práci po dosiahnutí dôchodkového veku by chcelo iba 22 percent opýtaných, kým priemer európskej dvadsiťsedmičky je až 33 percent. Najčastejšie plánujú na Slovensku prácu v dôchodkovom veku samostatne zárobkovo činné osoby (38 percent) a najmenej manuálne pracujúci ľudia (15 percent).

Až 34 percent opýtaných Slovákov sa v priebehu posledných dvoch rokov osobne stretlo či bolo terčom diskriminácie na pracovisku alebo pri hľadaní práce práve pre vysoký vek. Výrazne nad európskym priemerom sa s týmto javom Slováci stretávajú aj v oblasti zdravotnej starostlivosti (29 percent).

luc TASR

Podvodníci sa často vydávajú za príbuzných

Polícia upozorňuje starších spoluobčanov na podvodníkov, vydávajúcich sa za ich rodinných príbuzných či účastníkov dopravnej nehody. Uvedol to hovorca Prezídia Policajného zboru Michal Slivka.

„Polícia opakovane zaznamenáva trestnú činnosť páchanú na senioroch. Osoby vyššieho veku sa pre svoju dôverčivosť a dobrosrdečnosť stávajú najčastejšie obeťami podvodov a krádeží. Páchatelia sa pod rôznymi zámienkami dostávajú do ich blízkosti, uvedú ich do omylu, a podvodom či obyčajnou krádežou ich pripravujú o cenné predmety alebo peniaze,“ uviedol Slivka. Pácha-

telia vopred premysleným spôsobom okrádajú dôverčivých seniorov pod zámienkami rôznych emotívnych príbehov. Slivka upozorňuje, že v poslednom období sa rozšírili dva prípady, takzvaný „vnuk či synovec v núdzi“ a „operácia príbuzného po dopravnej nehode“.

Prípady „vnuk v núdzi“ podľa Slivku prebieha tak, že si páchatel obeť, staršiu osobu, vopred vytýpuje. Zavolá jej na pevnú linku, a predstaví sa ako príbuzný, najčastejšie ako vnuk, synovec. Volá pod určitou zámienkou, napríklad, že chce kúpiť auto, darček, alebo potrebuje požičať peniaze na iný účel.

Telefonuje babke, tete, že potrebuje hotovosť. Následne páchatel, ktorý sa vydáva za vnuka či synovca, zavolá opäť, že pre peniaze nemôže osobne prísť, a preto pošle kamaráta alebo kolegu, ktorého meno uvedie obeť. Odôvodní to napríklad tým, že nemôže odísť z práce. Následne sa „náhradník“ vnuka či synovca skontaktuje s obeťou osobne a predstaví sa vopred dohodnutým menom. Nič netušiaci dôchodca tak prichádza o všetky peniaze, ktoré neznámej osobe odovzdá.

Ďalšou zámienkou býva dopravná nehoda. Páchatel osloví vytypanú obeť, napríklad na ulici, s otázkou, ako sa dostane do nemocnice. Páchatel požiadava obeť, aby si k nemu sadla do auta a zaviedla ho do zdravotníckeho zariadenia. Počas jazdy komunikuje s obeťou vopred premysleným spôsobom. Opíše jej vymyslený príbeh o dopravnej nehode a záchrane života príbuzného. Požiada o pôžičku peňazí na nutnú operáciu, ktorá v nemocnici práve prebieha. Na zvýšenie dôveryhodnosti fiktívneho príbehu páchatel telefonuje pred obeťou s ošetroujúcim lekárom. Obeť pritom netuší,

že ide len o spolupáchatela, ktorý svoju rolu na druhej strane linky predstiera. Niekedy páchatel obeť telefón odovzdá, a tá so spolupáchatelom v úlohe lekára komunikuje osobne. Keď vymyslený príbeh chytí obeť za srdce, príde na rad otázka požičania peňazí. Ak sa obeť nerozhodne požičať peniaze bez záruk, páchatelia sú aj na túto situáciu pripravení. Majú po ruke peniaze v inej mene, ktoré ako záruku odovzdajú za požičané eurá obeť. Pred očami obeť vkladajú do pripravenej tašky balík peňazí. Pri sprevádzaní obeť ju však nepozorovane pripravujú často nielen o peniaze, ale aj o iné cennosti. Pripravení sú aj na možnosť, že obeť peniaze na pôžičku pri sebe nemá. Ohotne obeť odvezú k bankomatu, alebo aj do banky. „To, že ste sa stali obeťou podvodu alebo krádeže, zistíte, až keď páchatelia dlhšie peniaze nevracajú a po kontrole obsahu tašky, ktorú vám nechali, zistíte, že sú v nej iba nastrihané noviny.“

K úsporám seniorov alebo k ich cennostiam sa páchatelia snažia dostať aj iným spôsobom. „Pred

aj po sviatočnom čase dôchodcov kontaktujú pod zámienkou predaja rôzneho tovaru alebo s ponukou služieb. Keď im nič netušiaci dôchodca otvorí, ponúkajú mu na predaj kuchynský riad, vitamíny, deky. Inokedy sa vydávajú za rôznych pracovníkov a ponúkajú potravinovú pomoc alebo prichádzajú odpísať vodu, plyn či elektriku,“ upozorňuje hovorca PPZ.

Ak dôjde ku kúpe ponúkaného tovaru, alebo ich presvedčia, že im prišli vrátiť preplatok za energiu, vždy majú pri sebe vysokú hotovosť. Preto staršiu osobu požiadajú o jej rozmenenie. Prítom pozorujú, kde má odložené peniaze. Následne požiadajú o vodu, že sú smädní, alebo či môžu použiť toaletu. Prítom využijú chvíľkovú nepozornosť seniora a z bytu už odchádzajú s úsporami alebo cennými predmetmi. „Sú však aj prípady, keď starších ľudí páchatel kontaktoval pod zámienkou hlásania Božieho slova. Obeť navštevoval dlhodobu a získal si jej dôveru. Nakoniec páchatel podvodom pripravil dôverčivého dôchodcu o nehnuteľný majetok,“ dodal Slivka.

luc TASR

Páchatelia si často vyhládnu svoju obeť na ulici.

Ilustr. foto: TASR

Slobodu si pripomenuli súťažou

Základná organizácia SZPB č. 1 v Rimavskej Sobote sa vo svojej činnosti venuje aj výchovnému pôsobeniu na deti a mládež v našom meste. Spolupracuje najmä so základnými školami a Centrom voľného času Relax. Je to niekoľko zaujímavých a pútavých akcií. Pri príležitosti 67. výročia oslobodenia nášho mesta sme ešte v decembri usporiadali 5. ročník vedomostnej súťaže pre žiakov základných škôl z dejín 2. svetovej vojny, Slovenského národného povstania a protifašistického odboja. Súťaže sa zúčastnilo deväť trojčlenných družstiev. Každé družstvo odpovedalo na osem kvízových otázok, ktoré im predkladal autor a zároveň moderátor kvízu Kamil Migra, 1. podpredseda výboru ZO SZPB č. 1. Vedomosti deviatakov vo všetkých družstvách boli úžasné a obdivuhodné najmä vzhľadom k veku súťažiacich. Porota mala veľmi ťažkú úlohu pri hodnotení a udeľovaní bodov, lebo takmer všetky otázky boli zodpovedané správne. O víťazovi sa rozhodlo po zodpovedaní ôsmej otázky, ale o 2. miesto bojovali v rozboji dve družstvá s rovnakým počtom bodov podľa pravidiel súťaže. O definitívnom druhom mieste sa rozhodlo až vo štvrtom kole rozboja.

Prvé miesto vybojovali žiaci ZŠ Pavla Dobšinského, družstvo č. 1, v zložení Adam Borák, Adrian Linduška, Martin

Sklenár. Druhé miesto obsadila ZŠ P. K. Hostinského, družstvo č. 1, v zložení Anna Bolčišová, Michaela Mišuráková, Andrea Sojková. Na treťom mieste skončili žiaci ZŠ Pavla Dobšinského, družstvo č. 2, v zložení Alec Baláž, Erik Káka, Jakub Slížik.

Všetci účastníci boli za svoju námahu odmenení sladkosťami a ovocím. Víťazné družstvá získali aj vecnú odmenu pre školu vo forme cennej publikácie o našom meste, ktorú daroval primátor mesta.

Za úspešný priebeh súťaže chceme aj touto cestou poďakovať predovšetkým súťažiacim žiakom za ich svedomitú prípravu na náročnú súťaž. Poďakovanie patrí aj ich pedagógom – učiteľom dejepisu, ktorí žiakom vstúpajú vedomosti z tohto pre slovenský národ ťažkého obdobia a vedú ich tak k úcte k hrdinským činom účastníkov národnoslobodzovacieho boja. Organizačnú stránku súťaže zabezpečilo Centrum voľného času Relax. Po ukončení súťaže sa všetci jej účastníci odobrali na pietny akt kladenia vencov k pamätníku Červenej armády pri príležitosti oslobodenia nášho mesta.

V tomto roku je táto súťaž po prvýkrát postupovou, pretože sa pri príležitosti 67. výročia ukončenia druhej svetovej vojny uskutoční oblastná súťaž s uvedenou tematikou, do ktorej postúpia víťazné družstvá miestnych kôl.

Ivan GECKO

Pochod s rekordnou účasťou

V podhorskej obci Cigľ sa 21. januára uskutočnil už 37. ročník lyžiarsko-turistického podujatia pod názvom „Pochod vďaka SNP Cigľ – Handlová“. Koná sa na počesť obetí z 13. januára 1945, kedy v skorých ranných hodinách prepadlo obec nemecké komando. V pohorí Vtáčnik mal sídlo partizánsky oddiel Major, ktorého členmi boli zväčša Cigľania, občania ich podporovali a pomáhali im. Po krutom vypočúvaní a mučení hnali 116 zajatých občanov do Prievidze, kde na následky krutého zaobchádzania zomreli dvaja a šiesti občania boli zastrelení a zahabaní do masového hrobu v Zemianskych Kostoľanoch.

Starosta obce Štefan Mjartan srdečne privítal vzácných hostí: poslancov NR SR Jána Richtera, Jaroslava Bašku, Vladimíra Jánoša a Annu Vittekovú a ďal-

ších zástupcov politických strán. Ďalej privítal predsedu VÚC TSK Pavla Sedláčka, predsedu SZPB Pavla Sečkára a predsedu OblV v Prievidzi Antona Vaňa. Prítomní boli aj starostovia obcí a primátori miest z okresu Prievidza, ale aj iných okresov, a tiež hostia z Čiech a Moravy.

Pri prezentácii bolo zaregistrovaných 1768 účastníkov (doteraz najvyšší počet), z toho 382 bolo občanov z Handlovej. Na otázku vysokej návštevnosti podujatia nám dali odpoveď tí, čo do Cigľa prišli. Bolo to dané príjemným počasím so snehovou pokrývkou, krásnou prírodou, ale najmä každoročnou veľmi dobrou organizáciou a všestrannou starostlivosťou. O dobrú náladu sa postarala dychová hudba z Lehoty p/Vtáčnikom a o zdarný priebeh aj prípravný organizačný výbor pod vedením starostu obce Štefana Mjartana.

Vincent CHREBET

Účastníci pietneho zhromaždenia v Ostrom Grúni.

Pietna spomienka v pri pomníku v Kláku.

Foto: L. Jančo

Beseda so žiakmi ZŠ v okrese Vran

Pietna spomienka v Kláku a Os

V obciach Ostrý Grúň a Klák v Žarnovickom okrese si tretí januárový víkend pripomenuli udalosti spred 67 rokov, kedy protipartizánska jednotka Edelweiss spolu s príslušníkmi Pohotovostných oddielov Hlinkových gárd a jednotkou Heimatschutzu zavraždila 148 ľudí.

V poradí 67. výročie vypálenia oboch obcí si pripomenuli v nedeľu 22. januára. Pietne spomienkové zhromaždenie sa začalo v Kláku sprievodom od Kultúrneho domu k pamätníku, pokračovalo kladením vencov a príhovorom starostu a zúčastnených hostí.

Potom prešiel sprievod do obce Ostrý Grúň, kde sa začalo pietne zhromaždenie sv. omšou za obeť vypálenia v miestnom kostole. Nasledoval zraz účastníkov pred obecným úradom, sprievod k pamätníku, kde sa

uskutočnilo kladenie vencov a príhovor starostky.

V poradí tretím ročníkom Behu mieru z Kláku až po Horné Hámre so zastávkami pri pamätníkoch druhej svetovej vojny si aj žiaci zo Základnej školy Župkov pripomenuli tragické udalosti spred 67 rokov, kedy boli obce Ostrý Grúň a Klák vypálené.

„Vzhľadom na to, že sme súčasťou mikroregiónu Klákovskej doliny, chápeme to ako povinnosť, ale aj česť zúčastňovať sa takýchto aktivít, pretože žiaci

si spomínajú na svojich prastarých rodičov, niektorí na starých rodičov,“ uviedla riaditeľka základnej školy v Župkove Iveta Tomášová.

Podľa jej slov je v každom ročníku nejaký žiak, ktorého rodiny sa táto tragédia z 21. januára roku 1945 osobne dotkla. Z roka na rok podľa jej slov narastá aj záujem detí zúčastniť sa na podujatí. Kým prvý rok ich bolo 20, tento rok sa pre trasu vedúcu cez niekoľko obcí rozhodlo takmer 50 žiakov a neodradilo ich ani horšie počasie.

Zastávky mali účastníci behu pri pamätníkoch druhej svetovej vojny. Ich význam poznajú dobre aj deti. „V rámci regionálnej výchovy, ktorú máme ako prie-

ipomínajú svoje oslobodenie

Foto: L. Jančo

Foto: J. Kuba

strom Grúni

rezovú tému v predmetoch, diskutujeme s deťmi na túto tému. Nielen učítelia s deťmi, ale pozývame si aj starých rodičov, ľudí, ktorí žili v tom období," podotkla Tomášová.

Podujatie svojou účasťou podporili aj všetci starostovia obcí mikroregiónu Kľakovská dolina. Podľa starostu obce Kľak Ľuboša Haringa sa Beh mieru stal už tradičnou súčasťou spomienkových podujatí na tragické udalosti, ktoré sa v obciach každoročne pri tejto príležitosti konajú.

Udalosti v Kľaku a Ostrom Grúni z 21. januára 1945 majú na svedomí príslušníci protipartizánskej jednotky Edelweiss, ktorej v tom čase velil Ladislav Nižňanský. Počas svojej existencie jednotka

Vítazi súťaže, žiaci ZŠ Pavla Dobšinského, družstvo č. 1.

Foto: Ig

Oslavy oslobodenia vo Vranove nad Topľou.

Foto: J. Kuba

podnikla asi 50 protipartizánskych akcií, pričom zabila asi 300 a zajala vyše 600 partizánov a civilistov. Vyčinenie jednotky na Slovensku vyvrcholilo vraždením obyvateľov obcí Kľak a Ostrý Grúň.

Akciu predchádzalo dôkladné preverovanie informácií o situácii v obciach a ich okolí, poskytnutých spravodajcami bezpečnostnej polície, a správ o partizánoch od konfidentov DP (Deutsche Partei) z Veľkého Poľa a Píly.

Jednotka Edelweiss spolu s Pohotovosťnými oddielmi HG, vyzbrojenými samohybnými delami a obrnenými vozidlami, a oddielom Heimatschutzu (Nemci zo susedných obcí – Veľkého Poľa a Píly) prepadla najskôr Ostrý Grúň, kde zavraždila 64 osôb. Obeťami vyčinenia ozbrojencov sa stali najmä starci, ženy a deti, ktorých Nemci označili za parti-

zárnych pomocníkov. Po vyplienení a vypálení Ostrého Grúňa vojaci vtrhli do Kľaku, kde zavraždili ďalších 84 osôb a väčšinu obce tiež vypálili. Najmladšia obeť mala tri mesiace, najstaršia 89 rokov. Vypálili aj osadu Hrabčiov a Župkov i všetky samoty v Kľačianskej doline.

Jednotka Edelweiss zanikla v dôsledku víťazného postupu sovietskej Červenej armády 20. apríla 1945. Nižňanského 9. mája 1945 zajali sovietske vojská a odoslali do zajateckého tábora v Neuhause. Niekoľkokrát bol súdený (Nižňanského odsúdil v neprítomnosti Okresný súd v Banskej Bystrici v roku 1962 na trest smrti), neskôr ho však súdy v zahraničí oslobodili spod obžaloby pre nedostatok dôkazov. Naposledy sa tak stalo po súdnom procese v Mníchove 6. decembra 2005.

Luc TASR

Kladdenie vencov v Prešove

Oslavy venované 67. výročiu oslobodenia mesta od nemeckých okupantov a ich prísluhovačov sa uskutočnili v deň oslobodenia Prešova. Pietny akt kladdenia vencov, za účasti významných hostí sa konal pri Pamätníku Sovietskej armády na Hlavnej ulici a Pamätníku obetiam nacistického Gestapa na Konštantínovej ulici 19. januára. Slávnostnú atmosféru a dôstojnosť tohto aktu umocňovali štátne vlajky krajín antifašistickej koalície – RF, Ukrajiny, ČR – a vlajka SR.

Pri kladení vencov k Pamätníkom asistovali po dvojiciach príslušníci armády SR. Po položení vencov pri Pamätníku Sovietskej armády a po prednesení básne

s vlasteneckou tematikou so slávnostným príhovorom vystúpil primátor Prešova Pavol Hagyar. Po jeho vystúpení zazneli hymny ČR, RF, Ukrajiny a SR a po nich boli čestnou jednotkou armády SR vypálené salvy z ľahkých zbraní na počesť víťazstva a oslobodenia mesta. Samotný Prešov bol oslobodený 19. januára 1945 príslušníkmi 320. gardového streleckého pluku Červenej armády, 4. ukrajinského frontu pod velením pplk. Fokina a mjr. Rotina spolu s príslušníkmi 1. čs. armádneho zboru pod velením generála Ludvíka Svobodu.

Oslobodzovacie boje na území okresu Prešov prebehli od 18. do 24. januára 1945.

Jozef DANKO

Žiakov beseda zaujala

Vo Vranove nad Topľou organizovala oslavy 67. výročia oslobodenia Oblastná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov 18. januára. Súčasťou tohto podujatia bola aj beseda členov MO SZPB a pracovníkov historického oddelenia Vlastivedného múzea v Hanušovciach so žiakmi vranovských základných škôl práve na tému oslobodzovania nášho regiónu. Najmä člen výboru MO SZPB Milan Böhmer zaujal svojimi vlastnými výskumami partizánskeho odboja v Slanských vrchoch, partizánskej skupiny Čapajev, aj skupiny partizánov okolo majora Kukorelliho.

Ale aj historik múzea Peter Šafranko priblížil mladej ge-

nerácii ucelený obraz oslobodzovacích bojov od Dukly až po Dargov, teda frontové udalosti spred 67 rokov počas postupu sovietskej armády cez územie východného Slovenska. Zaujímavé boli aj otázky školopovinných detí, ktoré už hrôzy vojny nepoznajú ani zo školských učebníc.

Priamo pri pomníku obetiam fašizmu sa k stovke účastníkov prihovril primátor Vranova nad Topľou Ján Ragan, ktorý sa po pietnom akte kladdenia vencov stretol so zástupcami štátnej správy, samosprávy, politických strán a odbojarmi na tradičnom novoročnom stretnutí a besede pri občerstvení.

Mária JENDRUŠÁKOVÁ
tajomníčka MO SZPB

Oslobodenia Lučenca

Každoročne sa stretávajú účastníci 2. svetovej vojny pri pamätníku padlých hrdinov. Nebolo tomu inak ani v tomto roku, keď si 13. januára pripomenuli 67. výročie oslobodenia mesta Lučenec.

Lučenec bol dôležitou križovatkou železničných a cestných komunikácií. Nemci si to uvedomovali a chceli si mesto udržať za každú cenu. Najhoršiu noc obyvatelia prežili z 13. na 14. januára 1945. Nepriateľ nasadil do boja dva pluky, ktoré ničili všetko, čo im prišlo do cesty. Okolo poludnia 14. januára nastal kritický moment, kedy prápory 722. pešieho pluku pod velením Deremenka a školský prápor pod velením Bolkova dorazili do mesta. Nepriateľ-

ské jednotky boli v presile. Ulice boli posiate mŕtvolyami. Na pomoc prišli dva ďalšie pluky a Nemcov napokon zastavili. Lučenec bol podvečer oslobodený. Mali ho pevne v rukách ruské a rumunské jednotky.

Bola to ťažko a krvou vykupená sloboda. A na to sa nesmie nikdy zabudnúť. Veľmi nás potešilo, že pri výročí oslobodenia sa každý rok stretáva aj mladá generácia, a to nielen potomkovia hrdinov, ale aj tí, ktorí si uvedomujú, že bez slobody by nebol dnešok. Nech je teda 14. január 1945 mementom pre nás všetkých, čo nezabúdame, ale spomíname.

Ján PETRUS
predseda HDK ObĽV v Lučenci

Keď roku 1901 vyšiel v bratislavských novinách Pressburger Zeitung s veľkými titulkami článok o vynáleze vrtuľníka poháňaného benzínovým motorom, ktorý sa vzniesol do výšky 1,5 metra a neskôr až do výšky 4 metre, málokto vedel, že za originálnym vynálezom vrtule stroja stojí Slovák Ján Bahýľ. Nečudo, že meno veľa nehovorilo, veď aj v matrike bol zapísaný ako Johann Bahily a neskôr sa o ňom písalo ako o Jánosovi Bahilym. No nech si už meno jedinečný vedec a konštruktér písal akokoľvek, podstatné je jeho dielo. Vynálezmi a technickými novinkami sa Ján Bahýľ natrvalo zapísal do dejín svetovej vedy a techniky. Odborníci ho považujú za predchodcu slávnych Francúzov Poula Corna či bratov Luisa a Jacquesa Bréguetovcov, ktorých označujú za vynálezcov vrtuľníka. Tvorcovia rovnomenného dokumentárneho filmu nakrúteného roku 1978 na základe neznámych Bahýľových listov a dokumentov nájdených v jeho pozostalosti ho označili dokonca za „premožiteľa Edisona“.

Ján Bahýľ sa narodil 25. mája 1856 vo Zvolenskej Slatine v chudobnej rodine Martina Bahýľa a matky Zuzany, rodenej Chovanovej. Výtvarne nadaný chlapec chodil v rodisku do ľudovej školy a v štúdiu pokračoval na lýceu v Banskej Štiavnici, kde vynikal v technickom kreslení. Na ďalšie synovia štúdium nemali chudobní rodičia peniaze, preto Ján Bahýľ nastúpil po maturite do vojenskej služby. Najskôr bol vojakom v Lučenci, potom v Komárne. Na svojich pôsobiskách pútal pozornosť originálnymi nápadmi, ktorými zlepšoval vojenskú techniku, čo mu umožnilo pokračovať v štúdiu na Vojenskej technickej akadémii vo Viedni. Po ukončení školy

a získaní hodnosti poručíka pôsobil ako vojenský staviteľ v Lvove a Krakove, neskôr v Charkove, Petrohrade a Kyjeve, kde projektoval vojenské objekty a vytvoril viacero návrhov na zlepšenie delostreleckej techniky. Vynálezmi a rôznymi zlepšovacími návrhmi sa orientoval aj na železničnú dopravu, pre ktorú navrhol napríklad automatické spájanie vlakových súprav. Úspešný bol aj pri vynálezoch v oblasti hydrauliky. Podarilo sa mu napríklad zostrojiť parný tank, ktorého projekt odkúpila ruská armáda a vynálezca získal peniaze na ďalšie projekty.

Najväčší zlom v živote tohto technicky zdatného muža nastal roku 1888, keď navštívil vzduchoplaveckú výstavu vo Viedni a podrobnejšie sa zoznámil s niektorými zákonitosťami vzduchoplavy. Už predtým sa dlhý čas zaujímal o letectvo, po výstave sa jeho záujem o technické projekty ešte prehĺbil a zostal mu verný až do konca života. V rokoch 1890 až 1891 pôsobil Ján Bahýľ ako dôstojník rakúsko-uhorskej armády a staviteľ vojenských opevnení v Dubrovniku. Po sobášii s Rozáliou Schwanzerovou, dcérou zámožného vinohradníka z bratislavskej Rače, sa roku 1892 usadil v Bratislave. Neskôr si naprojektoval a postavil dom na dnešnej Holubyho ulici, v ktorom

sa rodina rozrástla o dve dcéry – Fridu, Vilhelmínu, a syna Gustáva.

Na projektoch pracoval Ján Bahýľ aj v Bratislave a roku 1894

neho konštruktéra to neodradilo a pokúšal sa ho vylepšiť. Pôvodný dvojrotorový systém rozpracoval na princípe osi poháňanej náhonom. Navrhol systém rotorových listov, ktoré boli zhotovené v tvare obrovských drôtených vejárov obťahnutých plátnom. No ani tento model sa nedal realizovať kvôli veľkej odstredivej sile a hmotnosti. Navyše Bahýľ nemal finančné prostriedky na výrobu modelu a nenašiel mecenáša, ktorý by ho podporil.

Vynálezca aj naďalej konštruoval prístroje a zariadenia pre vojsko a postupne získal za svoje práce sedemnást vojenských a iných technických patentov. Medzi najznámejšie patria patenty na vrtuľník poháňaný benzínovým motorom, balón so vzdušnou turbínou, tank na parný pohon, zariadenie na spájanie vagónov či výťah na Bratislavskom hrade. Zostrojil aj prvý automobil s benzínovým pohonom na Slovensku (spolu s Antonom Marschallom), navrhol vložku do kachlí na lepšie využitie paliva a je autorom pozoruhodného patentu na využitie spádu kanalizačnej siete na výrobu elektrickej energie.

Bahýľovi však nedali spať lietajúce stroje. Nemožno sa tomu ani veľmi čudovať, veď prelom 19. a 20. storočia bol známy viacerými prevratnými technickými

objavmi a verejnosť priam fascinovali prvé lety strojov, ktorým sa podarilo odlepiť od zeme. Prečo sa Ján Bahýľ zamerával práve na vrtuľníky, ťažko povedať. Možno si to vysvetliť tým, že pracoval pri vojsku, kde sa mohol takýto stroj najskôr využiť. Aj pri vynáleze stroja poháňaného benzínovým motorom spolupracoval Ján Bahýľ s Antonom Marschallom, majiteľom pomerne veľkej továrne na výrobu vozov a kočov, v ktorej zamestnával okolo sto robotníkov. V rokoch 1901 – 1903 vznikol v továrenskej dielni vylepšený model pôvodného Bahýľovho vrtuľníka, ktorý pomenovali AVION a prihlásili ho na patentovanie do Budapešti. Vtedajšia uhorská ohlasovňa patentov vydala na stroj patent v januári 1906, ale ďalší osud vrtuľníka nie je známy. V dokumentoch nájdených v Bahýľovej pozostalosti sa zachoval opis vrtuľníka, ktorý mal tvar písmena V a bol skonštruovaný z kovových rúrok s priemerom 90 mm. Stroj sa pohyboval na štyroch kolesách pomocou benzínového motora zn. Antoinette, bol šesť a pol metra dlhý a vážil 50 kilogramov. Z vynálezovej korešpondencie sa dá vyčítať, že chcel od armády získať finančnú podporu a pokračovať v zdokonaľovaní vrtuľníka, ale to sa mu nepodarilo. Rovnako, ako sa mu nepodarilo nadviazať spoluprácu s vynálezcami a podnikateľmi v USA a Nemecku, preto sa ďalších pokusov vzdal.

Po odchode z armády žil Ján Bahýľ istý čas v Pezinku. Od roku 1900 pracoval v Marshallovej továrni v Bratislave, kde aj 13. marca 1916 zomrel. Pochovaný je na evanjelickom cintoríne pri Kozej bráne v Bratislave pod náhrobným kameňom, ktorý si sám dávnejšie navrhol. **Jozef LEIKERT**

Ján Bahýľ

Foto: archív

vypracoval návrh konštrukcie vrtuľníka poháňaného ľudskou silou. Kostru stroja tvorili dve zvislé osi, na ktorých boli upevnené štyri horizontálne vrtule poháňané prevodom, aký sa využíva na bicykli. Tento vynález sa neosvedčil a nebol realizovaný, ale skúse-

Nezabudnuté spomienky

Z času na čas si upratujem svoj archív. Nedávno som v zložke „Vojenské školy – história“ objavil neúplný preklad spomienok príslušníkov partizánskej skupiny „Národný pomstiteľ“, pôsobiacej v r. 1944–1945 v pohorí Tribeč. Nie je datovaný, neviem ako som ho získal, ale predpokladám, že ide o preklad z magnetofónových záznamov z besied partizánov s našimi občanmi asi pri príležitosti 30. výročia SNP.

V čase vianočných a novoročných sviatkov, sediac v kruhu rodiny, spomíname i na môjho otca, ktorého v r. 1944 niekde u Vricka zavraždili fašisti, spomíname i na známych a neznámych – bojovníkov SNP, ktorí v krutej zime 1944 slávili Vianoce v slovenských horách.

Na tie doby spomína Pavla Pavlovna Maľučenkiová-Kuznecová radistka skupiny takto:

Svoje rozprávanie, či skôr epizódu, z vojenského života začnem ja sama.

V noci bol mráz, cez deň chladný, drobný dážď. V jednej dedine pod Perekopom

sme plnili s priateľkou zvláštnu úlohu.

Zotmelo sa, v diaľke bolo vidno už len obrysy chát a nevelkých domov.

Vošli sme do domu, aby sme podľa dohovoru vysielali. Zrazu otriasol vzduchom strašný lomoz, k oblohe vyšľahli jazyky plameňov. Strely vybuchovali, horelo nebo i zem. Chlapci povedali, že sa začala delostrelecká príprava.

S Mášou sme plakali, neskrývali slzy a prisahali, že pokiaľ budú stačiť sily, pokiaľ bude stačiť svedomie, za všetkých mŕtvych, za všetky siroty, sa pomstiť nepriateľovi.

Fašistické meseršmity nalietavali, bomby vybuchovali, zem sa hýbala, podobalo sa to peklu. Neprerušujúci vysielanie sme si sadli ku stene.

Tlaková vlna vyrazila dvere, rámy okien. Zrazu stena, pri ktorej sme sedeli, spadla. Zdalo sa nám, že sa pred nami roztvorila zem. Inštinktívne som zakričala „mama“. Bolo nám strašne ťažko, v ušiach sipelo, zvonilo až to bolelo.

Mysleli sme, že sa to neskončí...

Potom... nastalo ticho, zhasli plame-

ne na nebi. Bomby, strely nevybuchovali a zem sa akoby zastavila na mieste.

Skončili sme vysielanie a vyšli na dvor. Vokolo neboli ani chaty, ani domy. Akoby zázrakom zostal dom, v ktorom sme boli, celý.

Stony ranených, krik žien nad mŕtvymi, mi trhali dušu. S Mášou sme plakali, neskrývali slzy a prisahali, že pokiaľ budú stačiť sily, pokiaľ bude stačiť svedomie, za všetkých mŕtvych, za všetky siroty, sa pomstiť nepriateľovi.

Bolo mi sedemnást, keď som to všetko videla na vlastné oči.

Rozprávala som iba malú epizódu z môjho vojenského života. No moja cesta však pokračovala ďalej.

Bola som vysadená hlboko do fašistického tyla. Naš partizánsky oddiel sa volal „Národný pomstiteľ“. Odlet sme netrepežlivo očakávali, ale počasie sa pokazilo, začal padať drobný dážď. Každý z parašutistov bol nervózný: čo ak zrušia odlet? Vracat' naspäť z letu je zlé znamenie. Čakali sme

dlho, a možno sa nám to iba zdalo. Zrazu sa na oblohe objavilo okienko, slabý vetrík rozohnal mráčiky. Major Suvorov podišiel k nám a povedal nám: „No čo, mládež, je čas.“ A veliteľ lietadla vydal rozkaz nakladať. Keď sa zatvorili dvere lietadla, stislo nám srdce, veď opúšťame vlasť, a možno navždy, do hlbokého tyla nepriateľa. Napriek hukotu motorov som začula pieseň. Niektorý začal spievať pieseň na motív „Do pozície vypravádza dievčina vojaka“. Iba slová boli iné, partizánske. Ale kto ich zložil, neviem, autor je neznámy.

„Hlboko do tyla nepriateľa odlietal „Duglas“.

Odvážal na Slovensko partizánsky oddiel.

Na štartovacej ploche dostali sme signál,

zahučali motory,

on na západ sa hnala.

Na rozkaz vlády leteli sme vpred,

pevne bojovať za vlasť,

za slovenský národ.

Než sme pristali, videl každý z nás,

ako odlieta do vlasti

náš sovietsky „Duglas“.

Jozef HAVEL

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 3:** Ladislava Ročáková 86 rokov.
- **Bratislava 18:** Ernest Meheš 92 a Magda Šimková 84 rokov.
- **Bratislava 26:** Vasil Dupej 91 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Mgr. Stanislav Slačka 50 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Mgr. Eva Holéciová 80 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Gabriela Strenitzerová 90, Eduard Ruža 80 a Oľga Mlynarčíková 60 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Ján Kvasna 86, Ing. Bernard Pekár 75 a Mgr. Marta Veselovská 70 rokov.
- **Brezno 1:** Amália Štubniaková 89 a Jozef Rosík 55 rokov.
- **Breznička:** Oľga Géčová 60 rokov.
- **Badín:** Mária Kubalová 82 a Anna Moravčíková 65 rokov.
- **Čičmany:** Pavol Gaplovský 87 rokov.
- **Čierny Balog:** Margita Rosíková 90 a Anna Zemková 82 rokov.
- **Čierny Potok:** Štefan Kapec 81 a Jaroslav Jelcha 60 rokov.
- **Čaňa:** Marta Riečanská 65 a Peter Remiáš 60 rokov.
- **Dunajská Streda:** Helena Weiszová 91 a Eva Fleischmanová 89 rokov.

- **Gelnica:** Alžbeta Jeníková 90 rokov.
- **Hnúšťa:** Margita Bystrianska 91 rokov.
- **Hniezdne:** Ján Marchevka 65 a Peter Ščikulinsky 45 rokov.
- **Hronec:** Júlia Englerová 81 rokov.
- **Hrachovo:** Ján Krahulec 65, Dušan Lipták 60 a Iveta Čechová 40 rokov.
- **Jarabina:** Anna Strenková 80 rokov.
- **Kysucké Nové Mesto:** František Barčiak 92 a Bohumil Móric 85 rokov.
- **Košice IS:** Anna Pisáková 82 rokov.
- **Košice – Sídľ. Mier:** Ján Galdun 93, Vasil Bajsa 91, Helena Kolesárová a Michal Tomečko 90, Mária Kollárová a Marta Ondrejovičová 89, Marta Gómóriová 87, Mária Balážová, Mária Harajdová a Mikuláš Deutsch 86, Herman Weinberger 84, Otakar Tereskiewicz 83 a Renáta Gajdošová 82 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Mária Mareková 93, Anna Maliková 89 a Juliana Bohunčáková 83 rokov.
- **Lehota p/Vtáčnikom:** Anton Beniska 80 rokov.
- **Lučenec 2:** Igor Školník 60 rokov.

- **Lipany:** Margita Daneková 85, Mária Ondková 83 a Martin Pavlovský 30 rokov.
- **Medzibrod:** Valéria Haviarová 80 rokov.
- **Melčice – Lieskové:** Ľubica Blažeková 60 rokov.
- **Makov:** Ľudmila Lučaničová 93 rokov.
- **Obľv Martin:** Juraj Mračko 90, Ivan Bella 75, Štefan Tichý 65 rokov.
- **Martin – Juh:** Miloš Bujdošík 81 rokov.
- **Martin – Sever:** Eva Žáková 75 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Juraj Simonides 88, Helena Mečiarová a Helena Folajtárová 82, Anna Žiklová 65 rokov.
- **Nové Mesto n/Váhom:** Elena Poriezošová 90, Helena Ondrašovičová a Mária Čmaradová 89, Jaromír Ošťádal 88, Mária Mazúrová a Vasil Chimčák 87, Božena Štukovská 82 a Ladislav Nosál 65 rokov.
- **Očová:** Mária Filíková 75 rokov.
- **Pohorelá:** Anna Syčová 92, Mária Šulejová 90, Anna Syčová (Kriváň) a Anna Slizová 87, Anna Boháčová 85 a Anna Lakandová 60 rokov.
- **Pečovská Nová Ves:** Mária Ižaričková, Michal Glosík a Andrej Džubák 90, Ján Kmec 89, Matej Červenák a Pavol Bujňák 88, Mária Daňková 87, Pavlína Ridillová 86, Anna Pigulová 85, Margita Krajňáková 84, Mária Gregoričová 81 a Alžbeta Leščáková 80 rokov.
- **Púchov:** Anna Klobučníková 86 a Emília Mikulová 80 rokov.
- **Prievidza pri HBP:** Helena Svítková 85 rokov.
- **Prievidza:** Ľudmila Petrášová a Ľudmila Vašurová 88, Irena Tomová 84 a Eva Ilecková 81 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Mária Porubancová a Zuzana Trnavská 89, Mária Harvanová a Michal Slatinský 87, Marta Striežovská 80, Mária Rohožníková 60 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Margi-

Ilustr. foto: TASR

- ta Muchová 86, Július Coch 80 a Marta Ferenczová 65 rokov.
- **Ružomberok:** Božena Skladaná 86 rokov.
- **Rožňava:** Ida Kmecová 90, Anna Fajdeková 88, Karol Samseli 80, Ing. Božena Janičková 70, Štefan Čuška a Ing. Vladimír Šišolák 55, Martin Gabonai 20 rokov.
- **Sučany:** Miloš Štiavnický 86 a Michal Podhorský 35 rokov.
- **Senica: Margita Sadloňová 101** a Ing. Ján Verner 60 rokov.
- **Svit:** Cecília Polovková 90, Barbora Pelešová 87, Pavol Záhradník 80 a Vlasta Cvanigová 65 rokov.
- **Tisovec:** Mária Ridzoňová 83, Zuzana Széteyová a Juliana Michalisková 81, Anna Štulrajterová 75 a Mgr. Božena Pardupová 60 rokov.
- **Trenčín 1:** Ľudmila Sapáková 90, Ing. Vojtech Ličko 82, Magdaléna Babiaková a MUDr. Július Činčár 80, Mária Chudíková 75 rokov.
- **Trnava 1:** František Mancuška

- 92, Božena Kubincová 86 a Božena Šišovská 83 rokov.
- **Trnava 2:** Valéria Péterová 90, Štefánia Palovičová a Hilda Poláková 87, Gabriela Lacko – Bartošová 85, Augustín Maroň 84 a Helena Jablonická 80 rokov.
- **Utekáč:** Vojtech Kitlei 60 rokov.
- **Valaská:** Alžbeta Komorová 85 rokov.
- **Zemianske Kostolany:** Zorka Pilchová 83 rokov.
- **Zvolenská Slatina:** Jozef Pavlík 65 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** Anna Turková 88 rokov.
- **Závodka n/Hronom:** Milan Bohuš 65 a Milan Kvoriak 60 rokov.
- **Žilina 1:** Margita Gondolová a Vendelín Behúň 90, Miroslav Šavol 87 rokov.
- **Žilina 13:** František Marek 92 rokov.
- **Obľv Žilina:** Jozef Solár 91 a Ondrej Šamaj 90 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Navždy sme sa rozlúčili

- **Breznička** s 92-ročnou Magdou Cabanovou.
- **Čierny Balog** s 88-ročným Štefanom Štulrajterom a 74-ročným Pavlom Belkom.
- **Nové Mesto n/Váhom** s 97-ročným Ing. Ivanom Institorisom, 93-ročným Jánom Gavačom a 87-ročnou Máriou Matejčíkovou.
- **Pohorelá** s 99-ročnou Júliou Hrabovskou.
- **Pezinok** s 90-ročným Jakubom Polákom, 89-ročnou Ro-

- záliou Slimákovou a 87-ročnou Máriou Mikulčákovou.
- **Snina – mesto** s 86-ročným Štefanom Dunajom.
- **Skýcov** so 78-ročnou Paulínou Mihalíkovou a 61-ročným Miroslavom Škodom.
- **Závodka n/Hronom** s 93-ročnou Annou Noskovou.
- **Zvolenská Slatina** s 90-ročnou Máriou Halajovou.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Venujte 2% dane SZPB

Do zoznamu príjemcov 2 % zo zaplatenej dane sa zaregistroval aj Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. Nakoľko ide o jednu z mála možností, ako môžeme získať finančné prostriedky na našu činnosť, dovoľujeme si Vás požiadať o podporu našich aktivít darovaním 2 % z Vašej dane z príjmov.

Poukázaním podielu Vašej dane môžete prispieť na ochranu a podporu zdravia, poskytovanie sociálnej pomoci, podporu a rozvoj telesnej kultúry, zachovanie kultúrnych hodnôt, ako aj na podporu vzdelávania.

Obraciame sa na Oblastné výbory SZPB, aby získavali darcov 2 % dane v prospech SZPB.

Identifikačné údaje:

Názov: Slovenský zväz protifašistických bojovníkov,
Ústredná rada
Sídlo: Štúrova 8, 815 72 Bratislava
Právna forma: Občianske združenie
IČO: 00177431

Konto Bojovník

Na konto nášho časopisu prispela Základná organizácia SZPB Čaňa sumou 20 eur.

Darcom srdečne ďakujeme!

Číslo účtu pre čitateľov, ktorí by radi prispeli na Konto Bojovník: 63831012/0200, v.s. 035

Naša jubilantka

V našej dedine pod Chočskými vrchmi, v Osádke, sa v sobotu, 14. januára hovorilo iba o ZUZKE KLOCOKOVEJ, ktorá sa v tento deň dožila rovných 100 rokov. Medzi početnými gratulantmi nechybal starosta s dvoma poslancami, pracovníčka OÚ a dlhoročný predseda ZO SZPB s pozdravným listom, v ktorom jej ďakuje za 40-ročné aktívne členstvo a prácu odvedenú za rozkvet dediny.

Zuzka Klocoková bola v rodine najstaršou z piatich súrodencov. Mama jej pomerne zavčasu zomrela, a tak starostlivosť o rodinu prevzala na seba. Život nemala ľahký. Otec leto čo leto trávil na sálaši, a tak väčšiu časť roka viedla domácnosť ona. Postupne strácala ďalších blízkych, a tak sa jej ušla aj chlupská robota. Ešte šťastie, že má dve pracovité vnučky a zaťa, ktorí jej pomáhajú a veľmi si ju vážia. Tak ako aj susedia.

Desaťročná Kvetka starkej zarecitovala peknú básničku:
*V deň vašich vzácných narodenín,
 prišli sme k vám s pozdravením.
 Život náš letí rýchlo ako šíp,
 ako ho najlepšie prežiť nevie nik.*

*Nech tento krásny deň,
 dá vám radosť, úsmev len.
 Nech každý ďalší rok,
 dá vám len šťastný krok.
 Nech navždy vaša dobrá duša rastie,
 nech vám dá Pán Boh lásku a šťastie.
 To vám želá náš starosta,
 a občania od dolného až horného konca.*

Nech vám dobré zdravie, šťastie, aktivita, optimizmus naďalej prispievajú k spokojnému životu medzi ľuďmi ako doteraz.

Juraj MURINA
 predseda ZO SZPB v Osádke

Pietna spomienka i pochod v Jarabine

Oslobodeniu našej obce predchádzalo oslobodzovanie východného Slovenska ešte v polovici roka 1944, keď vojska 1., 2., 3. a 4. ukrajinského frontu pod velením generála Moskalkena a prvého Československého armádneho zboru pod velením generála Jana Kratochvíla a po ňom generála Ľudvíka Slobodu prelomili nemeckú obranu v priestore Duklianskeho priesmyku za cenu veľkých strát, kde padlo 21 000 sovietskych a 2000 československých vojakov.

Jednotky 11. a 107. streleckého pluku 1. gardovej armády postupovali od Prešova smerom k nášmu okresu. Oslobodzovanie nášho okresu sa začalo po porážke nemeckých vojsk pri Pečovskej Novej Vsi a Lipanoch, keď už 21. januára boli oslobodené obce Kyjov, Šarišské Jastrabie, Pusté Pole, Vislanka a Ľubotín. Po prelomení nepriateľskej obrany pri Plavči pokračovali jednotky 1. gardovej armády v oslobodzovaní ďalších obcí okresu. Tuhé boje pokračovali pri Kozelci, Šambrone, Kolačkove, ale aj pri Kamienke a Veľkom Lipníku. Stará Ľubovňa a Jarabina boli oslobodené 24. januára, ostatné obce a mesto Podolínec 25. januára.

Obec Jarabina bola oslobodená pod vedením majora Andreja Pet-

roviča Fokina. Keď Nemci opúšťali svoje pozície, drancovali, čo sa dalo. Kradli dobytok, zanechávali nástražné výbušniny a pod.

Keď Jarabincania vítali osloboditeľov, vyrušila ich delostrelecká paľba a paľba z tankov zo smeru Kamienka a Stráňan. Obyvatelia ušli do okolitých lesov. Ráno 25. januára 1945 vracajúcich sa občanov čakal strašný pohľad na obec. Bolo zničených 60 domov a hospodárskych budov a množstvo hospodárskych zvierat. O život prišiel jeden muž, jedna žena, jeden vojak ČA a jeden nemecký vojak.

Po prechode frontu obcami okresu a obce Jarabina sa prihlásilo 46 mužov k prvému československému armádnemu zboru, s ktorým pokračovali v oslobodzovaní ďalších miest až po Prahu.

Počas 2. svetovej vojny z obce Jarabina padlo 13 občanov, ďalší rodáci z obce bojovali v armáde USA – seržant námornej pechoty Michal Strenk padol pri dobytí ostrova Iwodžima v Tichomorí, keď na počesť víťazstva vztyčoval víťaznú zástavu USA 1.3. 1945, a druhý letec USA, poručík Michal Grofík, padol na Talianskom fronte.

V čase od 21. januára do 25. januára 1945 boli oslobodené všet-

Účastníci pietnej spomienky v Jarabine.

Foto: ph

ky obce a mestá v okrese Stará Ľubovňa.

Počas oslobodzovania okresu Stará Ľubovňa padlo 16 partizánov, 66 vojakov ČA, niekoľko civilistov a nemeckých vojakov. Niekoľko civilistov i partizánov členovia jednotky SS, ktorá sídlila na Ľubovnianskom hrade, popra-

vili a hodili do hradnej studne.

V Jarabine, pri príležitosti 67. výročia oslobodenia obce, usporiadala ZO SZPB 21. januára 52. ročník pochodu na lyžiach jarabinským chotárom, ktorému predchádzal slávnostný akt kladenia venca k pamätníku padlým v Parku mieru.

Venec položili členovia ZO SZPB a účastníci pochodu. Po položení venca nasledovala báseň žiaka ZŠ Milana Štefaníka a slávnostný príhovor podpredsedu ZO Jozefa Kovalčíka. Po ukončení pochodu sa podával teplý čaj a jarabinská kapustnica.

Peter HERKO

Hodnotenie v Čani

Zľava: starosta obce M. Rečka, predsedníčka ZO M. Murová, podpredseda ObĽV Ing. J. Dianiška a členka P ObĽV M. Harčariková.

Foto: mm

Výročná členská schôdza ZO SZPB v Čani sa konala 15. januára a bola zorganizovaná v čase výročia oslobodenia obce (18. januára 1945). Pred schôdzou prebehlo slávnostné kladenie vencov na miestnom cintoríne pri pamätníkoch oslobodenia obce a pamätníku občanov židovskej národnosti, ktorí boli počas holokaustu z Čane odvedení. Tento akt organizujeme spolu s obecným úradom a zúčastnili sa na ňom nielen naši členovia, ale aj zástupcovia politických strán a mnohí občania našej obce. Aj napriek fujavici kladenie vencov malo dôstojný priebeh.

Po pietnej spomienke v sále obecného úradu prebiehala VČS s účasťou 99 členov, starostu obce M. Rečku, poslancov OZ, delegátov ObĽV Košice – podpredsedu J. Dianišku a členky predsedníctva M. Harčarikovej. Po privítaní predsedníčkou ZO M. Murovou nasledoval kultúrny program. Súbor Domovina, ktorý tvoria naši členovia, pozdravil partizánskymi a národnými piesňami všetkých prítomných.

V správe M. Murová informovala o činnosti ZO. Každý rok 8. mája sme účastníkmi osláv ukončenia 2. svetovej vojny pri pamätníku v Skároši, v auguste spolu s OÚ organizujeme veľkolepé oslavy SNP, v októbri sa zúčastňujeme osláv KDO na Dukle s dvomi autobusmi a druhé dva obsadia žiaci našej ZŠ. Pravidelne každý rok navštívime divadelné predstavenie v Košiciach, organizujeme Fašiangový bál a v apríli sa konajú v našej ZŠ Majstrovstvá Slovenska – Plastic model Čaňa (letecké modely), ktoré organizuje náš člen S. Žoldák. Pobyt na chate Partizán v Liptovskom Jáne využívali mnohí naši členovia však len do r. 2010. Ceny pobytov sa veľmi zvýšili a už je to pre našich členov finančne náročné. S členskými príspevkami v ZO nemáme problém. Naši členovia vedia, že po schôdzi sa predávajú známky a aj t. r. už máme 90 % uhradených.

Po oficiálnej VČS nasledovalo občerstvenie, dobrá nálada a spev do večerných hodín.

Marta MUROVÁ, predsedníčka ZO Čaňa

Oslobodenie Poltára

Základná organizácia SZPB a mesto Poltár boli hlavnými organizátormi osláv 67. výročia oslobodenia nášho mesta, ktoré sa konali 13. januára na Námestí osloboditeľov. Pietnym aktom kladenia vencov k Pamätníku padlých si predstaviteľia mesta, členovia ZO SZPB a politických strán uctili pamiatku našich osloboditeľov.

Oslavy pokračovali pred Kultúrnym domom, kde pri-

vítali všetkých prítomných občanov, žiakov a učiteľov a požiadali o príhovor prednostu mesta Pavla Olšiaka. Tajomník ZO SZPB L. Kamenský v hlavnom príhovore oboznámil prítomných s priebehom oslobodzovacích bojov 13. januára 1945. Uplynulo už 67 rokov od nezmyselného zabíjania a ničenia hodnôt. Nech sú nám tie strašné obeť a roky vojny dostatočnou výstrahou.

ZO SZPB v Poltári

Splnené úlohy

Na zasadnutí predsedníctva ObĽV SZPB v Novom Meste nad Váhom, ktoré sa konalo 10. januára, jeho predseda Ján Hulínek privítal všetkých členov a poprial im všetko najlepšie, hlavne hodne zdravia, do nového roku 2012. Oboznámil prítomných, komu boli zaslané pozdravy, z ObĽV SZPB k novému roku a naopak. Konštatoval, že úlohy za december 2011 boli splnené. Pavel Bahník informoval členov o príprave pietnej spomienky k 67. výročiu partizánskeho boja v Cetune, ktorá bude v nedeľu 26. februára.

V diskusii vystúpili mnohí členovia predsedníctva. V závere členovia zablagožehali Emilovi Janovicovi, k jeho 77 narodeninám, ktorý je i dlhoročným členom Únie slovenských novinárov (ÚSN).

Viliam SOLOVIČ

Emil Janovic (vpravo) odovzdal preukaz novému členovi ÚSN Zdenkovi Lackovi z Nového Mesta nad Váhom, ktorý aktívne dlhé roky ako dopisovateľ prispieval a prispieva do mnohých týždenníkov i do dvojtýždenníka Bojovník.

Foto: V. Solovič

Spomienka na tragédiu v Chrasti je stále živá

V Žiline, v lesíku Chrasť v blízkosti Detského parku pri lesnom chodníčku, stojí pamätník 32 zavraždených antifašistov. Na mramorovej doske výzva a mená zavraždených. Je ich dvadsaťosem a štyria neznámi.

V publikácii fašistické represálie na Slovensku sa uvádza: „...v Žiline sa nachádzal oporný bod Einsatzkommando 13. Jeho veliteľom bol SS-hauptstummführer Werner Schönemann. Príslušníci tejto jednotky popri iných hromadných vraždách majú na svedomí aj smrť 32 osôb, ktoré sa našli v spoločnom hrobe.

Hromadné vraždy na tomto mieste sa uskutočnili od novembra 1944 až do 8. januára 1945, keď tu vyhlasiť životy antifašistov, ktorých predtým kruto mučili na gestape v Žiline.“ Kto boli títo zavraždení?

Boli to prevažne mladí chlapi, vo veku okolo 18 rokov, ktorí bojovali v partizánskych oddieloch na severozápadnom Slovensku. Po vojenskom potlačení Povstania na obsadenom území v ilegalite diverznými akciami bojovali proti nemeckým fašistickým okupantom a ich gardistickým pomáhačom. Tak ako počas SNP, tak aj po jeho potlačení našli sa zradcovia, ktorí boli prinútení alebo sa dobrovoľne prihlásili udávať. V Žiline hauptstummführer Werner Schönemann využíval a zneužíval nemecky hovoriace rodiny nielen na svoje pohodlie, ale aj na vytvorenie siete spolupracovníkov a konfidentov.

Zachránil sa

Na túto skutočnosť si Vlado Maršálek, partizán 2. Štefánikovej partizánskej brigády z oddielu mjr. Šurkova, v lete minulého roku pri pamätníku v Chrasti takto zaspomínal: „Bojoval som v partizánskom oddiele mjr. Šurkova, po prechode Chabencom na brez-

niansku stranu Nízkych Tatier dostal som za úlohu vrátiť sa domov. Cestoval som, ako sa dalo. Po príchode vlakom do Žiliny gardisti kontrolovali na železničnej stanici, podarilo sa mi hliadke preklízať. V meste som sa stretol so známymi spolužiakmi, ktorí ma neskôr zoznámili aj s dvoma dievčatami údajne z Ostravy. Správali sa milo, boli zhovorčiví, a tak ako medzi mladými býva, hovorili sme o všetličom. Oni ma zaviedli aj k údajnej rodine, kde bývali. Tam som stretol hauptstummführera Wernera Schönemanna, nevedel som kto je to, ale bol to nemecký dôstojník zbraní SS. Pozbieral som všetky svoje vedomosti z nemčiny a rázne som sa zahlásil, veľmi sa mu to páčilo. Po krátkej dobe ma prepustil a ja ani nevyužívajúc ponuku dievčat rýchlo som sa stratil. Viem, že som mal šťastie, bol som na zozname hľadaných osôb. Rozhodnosť a znalosť nemčiny mi zachránili život. Podarilo sa mi ukrývať sa až do oslobodenia. Môj kamarát nemal také šťastie, zradili ho a tu v Chrasti spolu s ostatnými zaistenými bol zavraždený. Po vojne som sa dozvedel, že údajné dievčatá z Ostravy boli konfidentkami gestapa a mali na svedomí nejedného povstaleckého bojovníka. Na toto pietne miesto chodím každý rok, a takto vzdávam úctu zavraždeným spolubojovníkom.“ Vlado Maršálek nás v októbri minulého roka vo veku nedožitých 84 rokov opustil.

Posledná vražda

Poslednú hromadnú vraždu na tomto mieste príslušníci z Einsatzkommando 13 oporného bodu

Pamätník Chrasť Žilina

Foto: archív J. Drotár

Žilina uskutočnili 8. januára 1945. Zaistených antifašistov – partizánov – v ranných hodinách v 15-stupňovom mraze priviedli do lesíka Chrasť. Tu ich donútili vykopať spoločný hrob a potom ich beštiálne postrelali. Partizánskeho veliteľa Jozefa Červinka zastrelili posledného. Hoci žil a bol pri vedomí, zahrabali ho za živa. Kataňi zo Žilinského oporného bodu okrem vraždenia v lesíku Chrasť, v Žiline v terajšom Sade SNP verejne, za povinnej prítomnosti školskej mládeže, obesili v novembri 1944 komisára 2. part. brigády M. R. Štefánika Antona Sedláčka.

Vo vražedných akciách zločincov Einsatzkomanda 13 z opor-

ného bodu Žilina zahynulo 404 antifašistov, vojakov a partizánov a vyrástlo 29 masových hrobov. Medzi nimi mnoho nevinných obetí.

Odbojáři nezabúdajú

Odbojáři a pamätníci v Žiline nezabúdajú a chránia pamiatku a česť zavraždených. Každoročne spoločne s mestským úradom a pamätníkmi pietnym aktom vzdávame na tomto mieste česť bojovníkom Slovenského národného povstania. Je nám ľúto, že školy a školské kluby zatiaľ vo svojej výchovnej práci pozabudli na toto pietne miesto. Že neúcta jednotlivcov k pamätným

miestam a k obetiam fašizmu sa vyskytuje aj u nás. Pred niekoľkými rokmi bola „korunovaná“ krádežou medenej pamätnej tabule s menami zavraždených antifašistov. Prispením Mestského úradu Žilina bol pamätník obnovený a nová mramorová tabuľa dáva na známosť každému okolo idúcemu, aká tragédia sa tu stala. Veríme, že Mestský úrad v rozšírovaní Detského parku pojme do oploteného areálu aj toto pamätné miesto. Zaväzuje nás k tomu úcta k zavraždeným antifašistom a povstaleckým bojovníkom proti fašizmu.

Emil KOVAČIK, partizán
predseda ZO Č.2, mesto Žilina

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Príďte sa zrekreovať do chaty Partizán v Liptovskom Jáne

Horská chata sa nachádza v malebnom prostredí na úpätí Nízkych Tatier, vo vychýrenej časti Liptovský Ján. Je vzdialená asi 6 km od mestečka Liptovský Mikuláš. Je situovaná v lesnom prostredí, s jednoduchým prístupom a s možnosťou parkovania.

Má 3 podlažia, 6 izieb, 16 lôžok, kuchynku s výbavou s možnosťou vlastného varenia. Chata má kompletne sociálne vybavenie (3 toalety, 3 sprchy, vaňa), lyžiareň, 2 veľké spoločenské miestnosti ktoré poslúžia aj ako jedáleň (pre 24 osôb). Je vyhrievaná elektrickým kúrením v kombinácii s krbom. V každej izbe sa nachádza televízor.

Cena pre členov SZPB: 10 eur/noc

Kontakt:

Chata Partizán
Krátka 3, Hurbanovo 94701
0903/929494, p. Mudry ■ 0915/729555, p. Melich
chatapartizan@centrum.sk ■ www.chata-partizan.sk

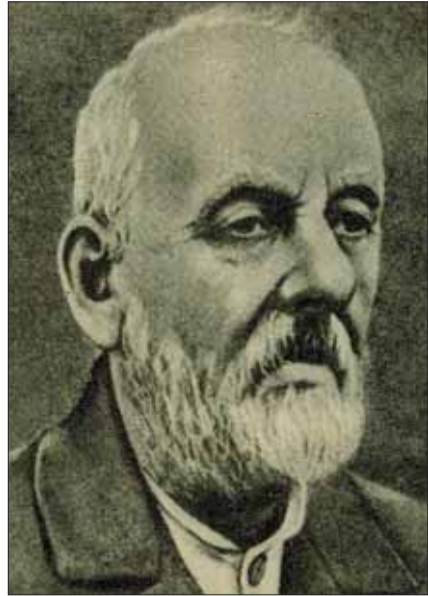
Predstihol svoju dobu

Priekopníci kozmonautiky sa navzájom nepoznali, pričom diela rovnako zmyšľajúcich „objavovali“ až po rokoch. Niektorým nebolo ľahké uvedomiť si trpkú pravdu dlhoročného sebaklamu o svojej výnimočnosti. Nemohli sa zmieriť s myšlienkou, že idea, o ktorej už dlho dumajú, sa zrodila v inej hlave.

Konstantín Eduardovič Ciolkovskij (1857 – 1935) celý svoj život prežil v mene budúcnosti. Vydával desiatky kníh vo vlastnej réžii, hoci ako stredoškolský profesor veľa prostriedkov nemal. Obsah jeho kníh je rôznorodý – fantázia, výpočty, hodnotenia, náčrty. Z ich stránok však svietia drahokamy geniálnych predpovedí. Ešte nikto nechýroval o pilotoch Gromovovi a Čkalovovi, Ciolkovskij už predpovedal: „Za dobou vrtuľových lietadiel musí nasledovať doba lietadiel reaktívnych alebo stratosférových.“ Čoskoro sa nechal počuť: „Matematika prenikne do všetkých oblastí poznania.“

Ciolkovského predpovede neuchvacujú iba faktom, ale najmä dátumom ich zro-

du. Možno preto tvrdiť, že predbehol svoju dobu o jedno storočie. Mal schopnosť preniknúť do podstaty vecí a javov, dokázal sa uvoľniť, zbaviť sa bremena cudzích

názorov, zásad a predstáv. Sedemdesiatosem rokov (12. apríla 1883) pred Gagarinovým štartom dokončil svoj denník pod názvom „Voľný priestor“. Ani tento dátum však nemôžeme pokladať za deň kozmického štartu Ciolkovského myšlienok, lebo sám zdôrazňoval: „Myšlienka o spojení

s kozmickým priestorom ma nikdy neopustila.“ V tomto diele dospel autor k myšlienke, že tieto priestory možno dosiahnuť len pomocou raketových strojov.

Vo svojom prvom vedecko-fantastickom diele „Sny o zemi a nebi a účinky zemskej príťažlivosti“ preniká do podstaty reaktívneho princípu pohybu. Chápe, že kozmicky lietajúci stroj si zabezpečí pohyb len vtedy, ak za letu odlúči od seba istú hmotu.

Bol to práve Ciolkovskij, ktorý upozornil, že ľudský organizmus bude mať problémy v beztlakovom stave a dlhodobý pobyt v priestore môže vyvolať škodlivé reakcie. Rozpracoval myšlienku o vytvorení nekonečného kolobehu látok na palube kozmickej lode, ktorý dnes nazývame ekologický cyklus. Ciolkovského varovanie, že „čistý kyslík nie je veľmi vhodný, dokonca ani

v zriedenom stave...“ vzali Američania na ľahkú váhu. Stačila drobná iskrička na elektrických kontaktoch a vzbĺkol prudký oheň, ktorý za niekoľko sekúnd zahubil prvú posádku Apolla (na tréningu v januári 1967).

Najvýznamnejšou zásluhou Ciolkovského je, že výpočtami nezvratne dokázal oprávnenosť viacstupňových rakiet pri letoch do kozmu. Jeho životné dielo „Výskum svetových priestorov reaktívnymi zariadeniami“ (1903) zahŕňa raketu na kvapalné palivo, pričom poukázal na možnosť použitia elektroaktívnych motorov. Upriamil pozornosť na umelé družice Zeme, predpovedal orbitálne stanice, všimol si vedecky a národohospodársky význam kozmických zariadení.

K. E. Ciolkovskij zanechal ľudstvu veľké množstvo vedeckej predvídavosti. Bol za ne vo svojej dobe ľuďmi znevažovaný, nazývaný šarlátom, rojkom, či bláznom. On sa však nevzdal. Nik nemohol spochybniť jeho presvedčenie, že budúcnosť vedy je úzko spätá s ľudským šťastím a aktívnym vývojom spoločnosti.

Ing. Gustáv STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

28. januára

1945 – Prvý spojenecký transport so zásobami smeroval z Barmy do Číny tzv. novou, počas druhej svetovej vojny známou barmskou cestou.

30. januára

1943 – Britské bombardéry typu Mosquito po prvý raz napadli Berlín, aby narušili 10. výročie prevzatia moci nacistickou NSDAP.

31. januára

1943 – Južné krídlo 6. nemeckej armády na čele s poľným maršalom Friedrichom Paulusom kapitulovalo v bitke pri Stalingrade.

2. februára

1943 – Kapituláciou posledných zvyškov 6. nemeckej armády v severnej časti stalingradského kotla sa definitívne skončila bitka pri Stalingrade.

3. februára

1945 – V noci z 2. na 3. februára sa vzbúrilo v koncentračnom tábore Mauthausen 700 sovietskych väzňov, odzbrojili stráža a utiekli z tábora.

4. februára

1938 – Nemecký nacistický diktátor Adolf Hitler oznámil, že ríšsky minister vojny poľný maršal

Werner von Blomberg a najvyšší veliteľ pozemného vojska generálplukovník Werner von Fritsch odstúpili zo zdravotných dôvodov. V skutočnosti obvinil Hitler von Fritscha z homosexuality a Blombergovým previnením bola zasa minulosť jeho manželky ako prostitútky. Hitler prevzal najvyššie velenie armády a veliteľom pozemného vojska sa stal Walter von Brauchitsch.

1945 – Začala sa Jaltská konferencia, na ktorej americký prezident Franklin Roosevelt, britský ministerský predseda Winston Churchill a predseda Rady ľudových komisárov ZSSR Josif Vissarionovič Stalin rokovali o usporiadaní sveta po II. svetovej vojne.

5. februára

1942 – V Buzuluku sa začala organizovať čs. vojenská jednotka pod velením pplk. Ludvíka Svobodu. Od 15. 6. 1942 sa jednotka volala 1. československý samostatný praporek v Sovietskom zväze.

7. februára

1945 – Anglo-americké lietadlá bombardovali bratislavský zimný štadión a prímestskú časť Prievoz. Zdroj TASR

Múzeum európskej histórie

Európska únia venuje viac ako 50 miliónov eur na založenie múzea dejín Európy, ktoré má vzniknúť v Bruseli. Dom európskej histórie by mal predstaviť dejiny starého kontinentu

od počiatkov až po snahy o jeho integráciu v modernej dobe. Pripravovaná expozícia neobíde ani temné stránky histórie Európy, vrátane holokaustu. Nové múzeum s expozíciou

na ploche 5000 metrov štvorcových má vzniknúť v budove bývalej školy, ktorá sa nachádza uprostred parku v bruselskej európskej štvrti. Svoje brány by malo otvoriť v roku 2014. Celkové náklady projektu sa odhadujú na 56,1 milióna eur. Luc TASR

pomoc: EVIAN, SION.	prístav (angl.)	Ábel, po česky	EČV St. Lubovne	4. časť tajničky	utráp k smrti	budova	cirkev. skratka (luteráni)	osada Čierneho Balogu	opracuj	druh lekára (pitevňa)	škôlka (arch.)	mäsožravý jašter
huncút (hovor.)								polovnícky pes				
Tolstojov hrdina (Vojna a mier)								náš kraj				
rod												
rérium			šelest staršia Škodovka (tisíčka)				krstný otec obydlie turistov					
zoslabovač zvuku						1. časť tajničky biblické mesto						
rad domov, stavieb		bakalár strašidelný príbeh			krosná (odb.) čierny vták			talian. prívlastok veselil sa				
theologický (skr.)			franc. mesto druh mäsa					český hovor. súhlas (dlhý) opak veľkej			dril, po česky	Agneša, doma
časomiera				prúd dažďovej vody				ž. meno 100 °C				
franc. m. meno				2. časť tajničky			čo, po nemecky posádkové veliteľstvo			rádio Grenada tebe		
svätá kniha islamu							uhorský hodnostár (kráľovský)					
nepokoj pred skúškou						3. časť tajničky						

Správne vylúštenie tajničky z č. 1 znie: **Vitajte v novom roku.**

Knihu od darkyne Olgy Grniakovej z kníhkupectva v Krupine posielame **Jánovi Labovskému do Veľkého Lipníka.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

ZRNKÁ HUMORU

Mamička oznamuje synčekovi:
– Jožinko, budúci rok už budeš v druhej triede a to už budeš môcť utierať riad...

– Tak to radšej prepadnem...

* * *

Príde chlap z roboty domov a povie žene: „Daj mi dačo jesť!“
Ona mu na to len odvetí: „Nevarila som.“

On začudovane: „Ako to?“

– Lebo sýty hladnému nevarí!

* * *

Babička sa na smrteľnej posteli prihovára ku svojej vnučke:

– Pretože si moja najmilšia,

chcem Ti odkázať svoju farmu, stodolu, obrábacie stroje, stáda zvierat a 28 miliónov dolárov.

Vnučka s úžasom:

– Babička, ty si tak dobrá, to nie je možné, som nevedela, že máš farmu... A kde je?

Babička svojím posledným výdychom zašepká vnučke do ucha:

– Na Facebooku.

* * *

Dežo je v autoškole a inštruktor sa ho počas jazdy pýta:

„Dežo, čo je to za značku?“

„Hliníková, otočíme sa?“

Zdroj Internet

Syovo-smotanová polievka

Potrebuje: 1,5 l vody, štipku soli, polovicu čajovej lyžičky rasce, 300 g taveného syra, 250 ml smotany na varenie, 1 ks masoxu, 1 PL múky, chlieb, cesnak.

Ako na to: Do vody dáme rascu, soľ, masox a necháme ju zovrieť. Pridáme tavený syr a miešame, kým je polievka krémová. Pridáme smotanu zmiešanú s múkou. Po ďalšom zovretí polievku odstavíme. Polievku servujeme hneď po dovarení, aby sa na nej nevytvorila koža. Príloha: Opečený chlieb s cesnakom.

Zdroj Internet